

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G. 6. SEPTEMBRĪ Nr. 36 (86)

PAR DRAMATISKO TEATRU REPERTUARU UN PAR LĪDZEKĻIEM TĀ UZLABOŠANAI

VK(b)P CK 1946. gada 26. augusta lēmums

Apspriedusi jautājumu par dramatisko teatru repertuaru un par līdzekļiem tā uzlabošanai, VK(b)P CK atzīst teatru repertuara stāvokli par neapmierinošu.

Dramatisko teatru repertuara pašreizējā stāvokļa galvenais trūkums ir tas, ka padomju autoru lugas par laikmetīgām temām faktiski izstumtas no valsts lielāko dramatisko teatru repertuara. Maskavas Dailles teātri no 20 pašreiz izrādāmiem uzvedumiem tikai 3 veltīti laikmetīgās padomju dzīves jautājumiem, Mazajā teātri no 20 — 3 uzvedumi, Maskavas Padomes teātri no 9 — 2, Vachtangova vārdā nosauktajā teātri no 10 — 2, Kamerteātri no 11 — 2, Puškina vārdā nosauktajā Ļeņingradas teātri no 10 — 2, Franko vārdā nosauktajā Kijevas Dramatiskajā teātri no 11 — 3, Sevčenko vārdā nosauktajā Charkovas teātri no 11 — 2, Sverdlovskas dramatiskajā teātri no 17 — 5 uzvedumi veltīti laikmetīgajam padomju temām.

Acīm redzami nenormālo repertuara stāvokli pasliktina vēl tas, ka starp tām nedaudzajām lugām par laikmetīgām temām, kuras iestudējuši teātri, ir vājas, bezidejiskas lugas (Vodopjanova un Lapteva «Piespiesta nolaišanās», brāļu Turu «Dzimšanas diena», Ribaka un Savčenko «Lidmašīna novēlo diepnakti», A. Gladkova «Jaungada nakts», brāļu Turu «Ārkārtējais likums», Rachmanova un Risa «Logs mežā», Pogodina «Laivniece» un dažas citas). Kā likums ieviesies tas, ka padomju cilvēki šīs lugas attēloti kropli kariķētā formā, primitīvi un nekultūrali, ar mietpilsonisku gaumi un tūkumiem, bet negatīvi personāži apveltīti daudz spilgtākiem rakstura vaibstiem, parādīti spēcīgi, ar lielu gribspēku un izveicīgi. Notikumi šādās lugās bieži vien attēloti samāksloti un melīgi, kādēļ lugas rada nepatīsmu, viltotu priekšstatu par padomju dzīvi. Ievērojama daļa teatros izrādīto lugu par laikmetīgām temām ir antimākslinieciskas un primitīvas, uzrakstītas ļoti pavirši, nemākulīgi, nepietiekami pazīstot krievu literāro un tautas valodu. Pie tam daudzi teātri uzvedumus par padomju dzīvi iestudē bez jebkādas atbildības sajūtas. Nereti teatru vadītāji šo uzvedumu iestudēšanu uztic otrās šķiras režisoriem, par tēlotājiem pieaicina vājus un nemākulīgus aktierus, nevēlētī vajadzīgo uzmanību teātra iestudējumam mākslinieciskajam noformējumam, kā rezultātā izrādes par laikmetīgām temām ir pelēkas un nemākslinieciskas. Viss tas rada tādu stāvokli, ka daudzi dramatiskie teātri patiesībā pārstāj būt par kultūras, progresīvās padomju ideoloģijas un morales audzinātājiem. Šāds dramatisko teatru repertuara stāvoklis neatbilst darba ļaužu audzināšanas interesēm un nevar būt ciešams padomju teātri.

Liels trūkums Mākslas lietu pārvaldes un dramatisko teatru darbībā ir viņu pārāk lielā aizrašanās ar vēsturisku lugu izrādīšanu. Vairākās lugas, kurām nav nekādas vēsturiskas un audzināšanas nozīmes un kuras patlaban izrāda teātri, idealizēta caru, chanu, augstmaņu dzīve (Skriba «Navaras Margaritas noveles», Hadži Sukurova «Horezms», Kasimova «Hodžentas Tachmos», Tažibaeva «Mēs, kazachi», Burungulova «Idukajs un Muradims»). VK(b)P CK uzskata, ka Mākslas lietu komiteja rīkojas nepareizi, ienplūdi-

not teatru repertuarā ārzemju buržuāzisko dramaturgu lugas. Izdevniecība «Iskustvo» Mākslas lietu komitejas uzdevumā izdeva moderno angļu un amerikāņu dramaturgu viencēlienu lugu krājumu. Šīs lugas ir zemas kvalitātes, neejdzīgas ārzemju dramaturģijas paraugs, kas atklāti propagandē buržuāzijas uzskatus un morāli. Pēdējā laikā Mākslas lietu komiteja izsūtījusi dramatiskiem teātriem šādas lugas: Morisona «Mistera Parkera noslepkošana», Pincro «Bistamais vecums», Mohema «Loks» un «Penelope», Bernara «Mana kafējnīca», Labiša un Delakrua «Putekļi acīs», Kaufmana un Charta «Viesis pusdienās», Dirana «Slavenā Meri», Ože un Sandro «Korsikaņu atribība vai vectēva untumi» u. c. Daļa šo lugu izrādītas dramatisko teatros. Ārzemju buržuāzisko autoru lugu uzvedumi teatros patiesībā pārvērta padomju skatuvi par buržuāzijas reakcionārās ideoloģijas un morales propagandas līdzekli, par mēģinājumu saindēt padomju ļaužu apziņu ar padomju sabiedrībai naidīgu pasaules uzskatu, atdzīvīnāt kapitalisma paliekas apziņā un sadzīvē. Plaši izplatot šīs un līdzīgas lugas teatru darbinieku aprindās, kā arī šo lugu iestudējumi uz skatuves ir visrupjākā politiska kļūda, ko izdarījusi Mākslas lietu komiteja.

VK(b)P CK atzīmē, ka Mākslas lietu komiteja nokļuvusi teātra darbinieku atpalikušās daļas gūstā, izlaidusi no savām rokām centrālo un vietējo teatru repertuara izvēles darbu, atļaujot repertuara formēšanos pašplūsmē.

VK(b)P CK uzskata, ka viens no svarīgākajiem iemesliem, kāpēc radušies lieli trūkumi dramatisko teatru repertuarā, ir neapmierinošais dramaturģu darbs. Daudzi dramaturģi atrāvušies no laikmeta pamata jautājumiem, nepazīst tautas dzīvi un prasības, neprot attēlot padomju cilvēka labākās rakstura līnijas un īpašības. Šie dramaturģi aizmirst, ka padomju teātris savu darbu ļaužu svarīgo audzināšanas uzdevumu varēs izpildīt tikai tai gadījumā, ja viņš aktīvi propagandēs padomju valsts politiku, kas ir padomju iekārtas dzīvojošais pamats.

Dramaturģu darbā trūkst vajadzīgo sakaru un radošas sadarbības ar teātriem. Padomju rakstnieku savienības valde, kuras pienākums virzīt dramaturģu radošo darbu mākslas un literatūras tālākās attīstības interesēs, faktiski neveda dramaturģu darbību, neko nedara, lai celtu viņu darbu idejiski māksliniecisko līmeni, necinās pret neejdzībām un neistu mākslinieciskumu dramaturģijā.

Neapmierinošais dramatisko teatru repertuara stāvoklis izskaidrojams arī ar to, ka trūkst principālas bolševistiskas teātra kritikas. Kā teatru kritiķi padomju presē reprezentējas ļoti nenozīmīgs skaits speciālistu. Avīzes, literāri mākslinieciskie un teatru žurnāli vāji izvirza jaunus kritiķus, kas spējīgi personīgi neieinteresēti novērtēt lugas un teatru iestudējumus. Atsevišķi kritiķi, novērtējot lugas un inscenējumus, vadās nevis no padomju dramaturģijas un teātra mākslas attīstības interesēm, t. i., ne no valsts un tautas interesēm, bet no grupu, draudzības, personīgām interesēm. Publicētie raksti par izrādēm bieži vien tādu cilvēku rakstīti, kas vāji pazīst mākslu; jaunu izrāžu lietišķu apskatu šais rakstos aizstāj

subjektīvi un patvaļīgi vērtējumi, kas neatbilst izrāžu patiesajai nozīmei un līmenim. Recenzijas par lugām un izrādēm bieži vien rakstītas pārgudrā valodā, ko lasītājs maz saprot. Avīzes «Pravda», «Izvestija», «Komsomolskaja Pravda», «Trud» nepietiekami novērtē teātra uzvedumu milzīgo audzināšo nozīmi un mākslas jautājumiem veltīti ļoti neievērojama vietu.

Pilnīgi neapmierinoši strādā avīze «Sovetskoje Iskustvo» un žurnāls «Teatr». «Sovetskoje Iskustvo» un «Teatr», kuru uzdevums palīdzēt dramaturģiem un teatru darbiniekiem radīt idejiski un mākslinieciski pilnvērtīgas lugas un izrādes, bikiļi un nemākulīgi atbalsta labas lugas, tai pašā laikā nevaldāmi slavē viduvējas lugas, noklusē teatru un Mākslas lietu komitejas kļūdas, līdz ar to kultivējot padomju presi svešas tendences un tūkumus. Teātra kritikai «Sovetskoje Iskustvo» lappusēs ir vēstījumu raksturs, draugu attiecības starp kritiķiem un teātra darbiniekiem, personīgās intereses tajās ir pārsvarā par vispārējām valsts interesēm. Avīze «Sovetskoje Iskustvo» nespēja ieņemt pareizu un principālu pozīciju dramatisko darbu un teatru darbības novērtējumos un līdz ar to ne tikai neveicināja, bet pat lika šķēršļus bolševistiskas teātra kritikas izvēšanai. Tāda veida teātra «kritika» rada tādu stāvokli, ka daži kritiķi, dramaturģi un teatru darbinieki zaudē atbildību tautas priekšā, pārstāj virzīties uz priekšu un neveicina padomju mākslas tālāku attīstību.

VK(b)P CK nolemj:

1. Uzlikt par pienākumu Mākslas lietu komitejas priekšsēdētājam b. Chrapčenko visās laikā laikā novērst šai lēmumā atzīmētos nopietnos trūkumus un kļūdas.

2. Ievērojot teātra svarīgo nozīmi tautas komunistiskās audzināšanas darbā, VK(b)P CK uzlikt par pienākumu Mākslas lietu komitejai un Padomju rakstnieku savienības valdei visu uzmanību koncentrēt laikmetīgā padomju repertuara radīšanai.

VK(b)P CK uzdod dramaturģiem un teatru darbiniekiem — radīt spilgtus, mākslinieciskā ziņā pilnvērtīgus darbus par padomju sabiedrības dzīvi, par padomju cilvēku. Dramaturģu un teātru uzdevums lūgās un izrādēs atspeguļot padomju sabiedrības dzīvi tās nepārtrauktajā virzībā uz priekšu, visādi veicināt padomju cilvēka labāko rakstura īpašību attīstību, kuras ar sevišķu spēku izpaudās Tēvijas kara laikā. Mūsu dramaturģu un režisoru uzdevums aktīvi piedalīties padomju cilvēku audzināšanas darbā, apmierināt viņu pieaugošās kultūras prasības, audzināt možu, dzīvespriecīgu, savai dzimtenei uzticīgu padomju jaunatni, kas tie mūsu lietas uzvarai, nebeidzams šķēršļu, spējīga pārvarēt katras grūtības. Līdz ar to padomju teātra uzdevums parādīt, ka šīs īpašības piemīt ne atsevišķiem izvēlētiem cilvēkiem, varoņiem, bet daudziem padomju ļaužu miljoniem.

Nepieciešams, lai visi rakstnieki, kas spējīgi radīt dramaturģijas darbus, aktīvi, radoši iekļautos svarīgajā teātru repertuara radīšanas darbā, kas ar savu kvalitāti atbilstu laikmetīgajam skatītājam.

(Turpinājums 4. lappusē)

Rīgas rakstnieku, kultūras un mākslas darbinieku KOPSAPULCES REZOLUCIJA sakarā ar biedra V. Lāča ziņojumu: VK(b)P CK lēmums par žurnāliem „ZVEZDA“ un „ĻENINGRAD“ un latvju padomju rakstniecības uzdevumi

Rīgas rakstnieku, kultūras un mākslas darbinieku kopsapulce, noklausījies un apspriedusi b. V. Lāča ziņojumu: „VK(b)P Centrālās Komitejas 1946. gada 14. augusta lēmums par žurnāliem „Zvezda“ un „Ļeņingrad“, vienprātīgi atzīst šo lēmumu par pareizu, pilnā mērā pievienojas tam un uzskata to par cīņas programmu visā savā darbībā kā literatūrā, presē un teātri, tā arī citās kultūras un mākslas nozarēs. VK(b)P CK lēmumā atsegtie lieli trūkumi un kļūdas žurnālos „Zvezda“ un „Ļeņingrad“ pilnā mērā attiecas arī uz mums. Līdzīgi trūkumi un kļūdas mums ir visās ideoloģiskā darba nozarēs.

Piemēram, līdzās galvenajai veselīgajai latviešu padomju literatūras pamattendencei parādījušies un parādās darbi, kas liecina, ka rakstnieki atrāvušies no tautas, padomju īstenības un bolševistiskās partijas ietekmes.

Atsevišķi rakstnieki un dzejnieki kļuvuši iedomīgi, iestinguši pašapmierinātības un pašslavināšanas purvā, kļuvuši vai kļūst apolītiski, nākuši idejiskā strupcelā un pēc būtības iet buržuāzisko nacionalistu pavadā. Šis kaitīgās un bistamās tendences izpaudusies pat Latvijas padomju rakstnieku savienības vadošajā žurnālā „Karogs“ un laikrakstā „Literatūra un Māksla“.

Žurnāla „Karogs“ idejiskais un mākslinieciskais līmenis kā dzeja un proza, tā arī kritika ar katru numuru pazeminās. Dzejnieki Andrejs Balodis, Mirza Ķempe, Edgars Damburs, Cecilija Dinere, Valija Brutāne, Elina Zālīte un citi savās dzejās arvien vairāk attālinās no temām, kas skar tautas cīņu par lielajām pārveidībām Padomju Latvijas un Padomju Savienības tautas saimniecībā un kultūras dzīvē. Viņi apzied pilnīgi intīmus subjektīvus pārdzīvojumus, sīkas milas ainiņas un kaislības vai bukoliskas dabas ainavas, viņi attālinās no tagadnes notikumiem, kas savilņo ikvienu padomju cilvēku. Tā ir savā ziņā „dāmu“, salona lirika.

„Par mīlu skaistāks nav nekā“ — apgalvo Balodis, „Viss tukšs top, kad neatnāk“ — līdz ar Balodi atkārtoti Damburs. Bet Cecilija Dinere cenšas nodibināt savdabīgu dekadentisku ciešanu kultūru, propagandējot ciešanas kā kaut ko pozitīvu, kā pašmērķi. Beidzamajā laikā „Karogā“ tikpat kā nav tādu darbu, kas spilgti parādītu padomju cilvēku veselīgo psiholoģiju, možo garu, cildenās morālās īpašības, ticību savam darbam, viņa gribu, prasmi pārvarēt grūtības. Pāvils Vilpis žurnāla beidzamajā numurā ievietojis veselu ciklu dzejoļu, kas veltītas Līgates papīrfabrikas strādniekiem, bet viņa mēģinājums pieskarties padomju tematikai pierāda tikai autora nevarību.

Tas pats raksturo arī „Karogā“ ievietotās Jāņa Plauža, Valda Grēviņa un citu dzejas. Viņi nemaz necenšas parādīt tagadnes cilvēku spilgtos tēlus, bet visbiežāk ieslīgst formalismā, dekadentismā.

Visrupjāko politisko kļūdu pielaidusi žurnāla „Karogs“ redakcija, publicējama ideoloģiski maldīgo un kaitīgo Laimona Pura stāstu „Divi cilvēki“ un tādu pašu Elīnas Zālītes stāstu „Ķērpis“. Stāstā „Divi cilvēki“ autors, nostādāmiejs uz maldīgā psiholoģisma ceļa, attēlo padomju cilvēku, Tēvijas kara dalībnieku, bailīgu un glēvu, kas samierinās ar tēvu, lai gan tēvs palīdz ienaidniekiem. Tāda pati politiska jēga, tāda pati tendence samierināties ar tautas ienaidniekiem atverta arī Elīnas Zālītes stāstā, kurā viņa ar dažādiem literāriem trikiem mēģina mikstināt un attaisnot tautas nodevēju budžu rīcību vācu okupācijas laikā un aizstāv budžu dēļu tiesības uz zemi.

Tādu darbu ievietošana žurnālā un kritikas iecietība pret tiem izskaidrojama ar žurnāla „Karogs“ redakcijas un Latvijas Padomju rakstnieku savienības vadības satrunējošo liberalismu, ar to, ka zudusi atbildības sajūta partijas, valsts un tautas priekšā. Gimenīgas, draudzīgas attiecības pārsvarā par lietišķām, no teikti principālām attiecībām un neatbilst jaunā padomju cilvēka veidošanas un masu komunistiskās audzināšanas uzdevumiem.

Ar to izskaidrojams arī ārkārtīgi zemais kritikas līmenis ne tikai žurnālā „Karogs“ un laikrakstā „Literatūra un Māksla“, bet arī dažādos VAPP izdoto grāmatu priekšvārdos.

Istas, konsekventas kritikas no partijas viedokļa latviešu padomju literatūrā līdz šim vēl nav. Publicēto darbu pamācošas, idejiski mērķtiecīgas satūra analīzes vietā valda paviršas, slavinošas anotācijas, kurās kritiskas piezīmes sastopamas tikai par formālām detaļām, nepieskaroties darba sabiedriskam nozīmīgumam.

Kritikas idejiskā nabadzība, savstarpējās jūsmīgās slavinošas un bieži vien pat lišķīgu glaimu dominējošais tonis — viss tas maitā rakstniekus, it īpaši jaunus literātus, pieradina tos pie darba steigās, nevižības, literāra brāķa, rindu stiepšanas. Līdz šim vēl nav likvidēta no literārās iedomības radusies kaitīgā teorija, ka visu, ko autors sarakstījis, it kā nevarot pārstrādāt.

Pašreizējā kritika rada bažas arī tādēļ, ka tā nepalīdz pāraudzināt padomju garā prāvu grupu rakstnieku, kas formāli atzina sevi par padomju rakstniekiem, bet īstenībā tiem vēl nav drošas padomju nostājas. Daži no šiem rakstniekiem pirms Padomju Latvijas nodibināšanas runāja „skaļā balsī“, bet tagad tie neatrod vārdus un „savu vietu“ padomju apstākļos, raksta bez izjūtas. Daži ieslīgst „mākslā mākslai“ un politisku apsvērumu dēļ kļūst ārēji apolītiski; viņi noskatās, nogaida. Kritika ne ar ko nepalīdzēja atsegt šo konjunktūras cilvēku īsto seju.

Latvijas padomju literatūrā un tās darbiniekiem „lāča pakalpojumu“ izdara mūsu kritika ar savu vispārīgo, nemarksisitisko pieeju pagātnes literāram mantojumam, uzņemama latviešu kultūras vērtību krātuvē itin visu, bez nopietna pārvērtējuma no šķiras viedokļa. Piemēram, Damburs VAPP izdotās Blaumana lugu izlases priekšvārdā iztēlo Blaumani par nepārspējamu dramatiķi un aktīvu dialektiķi. Šāds maldīgs Blaumana darbu novērtējums izklausās kā tā laika sociālo apstākļu idealizēšana un ir savdabīga bēgšana no tagadnes pagātnē.

Par mūsu kritikas nopietnu kļūdu un acīm redzami neapmierinošu Latvijas Valsts izdevniecības redaktoru sastāvu liecina tāpat ar slavināšanu priekšvārdā izdotā V. Grēviņa dzeju grāmata „Lapas, lido, lapas skan“. Šīs dzejas ir pilnīgi Achmatovas garā, un autors tās sarakstījis pirms vairākiem gadu desmitiem.

Gada laikā ne žurnālā „Karogs“, ne laikrakstā „Literatūra un Māksla“ nav iespiests neviens nopietns raksts par aktuālām literatūras, teātra, muzikas vai glezniecības problemām. Nav kritikas par literāriem darbiem pēc satura, un tas izskaidrojams ar to, ka vairums cilvēku, kas darbojas kritikas nozarē, vēl nav pietiekami apguvuši marksisma un leninisma teoriju (Rud. Egle, E. Damburs, J. Niede).

Lielas bažas rada arī tas apstākļi, ka beidzamajā laikā kritika, literatūra un māksla gandrīz nemaz nepieskaras PSRS tautu draudzības temai.

Dažādas buržuāziskās nacionalistiskās ideoloģijas un idejiska bezprincipālisma izpausmes vērojamas arī citās kultūras nozarēs — presē, teātri, kino, glezniecībā, zinātnē, pedagogijā.

Apspriedusi VK(b)P CK lēmumu par žurnāliem „Zvezda“ un „Ļeņingrad“, rakstnieku, kultūras un mākslas darbinieku apulce izsaka ciešu pārliecību, ka šis svarīgais dokuments palīdzēs atsegt un pārvarēt visas kļūdas un trūkumus literatūrā un mākslā.

Literatūras, mākslas un citu kultūras nozaru darbinieki pilnā mērā apzinās to, ka bez neatlaidīgas mērķtiecīgas audzināšanas, bez marksistiski leniniskās teorijas pamatu apgušanas un sabiedriskās attīstības likumu izpratnes, bez lielākām prasībām pašiem pret sevi nav iespējams sekmīgi veikt sarežģītos mākslinieciskās jaunrades uzdevumus, sevišķi tagad, kad PSRS tautas stājušās pie Staļina piecēģades plānā paredzēto milzīgo darbu veikšanas, kas rada priekšnoteikumus pakāpeniskai pārejai uz komunismu.

VK(b)P CK lēmums par žurnāliem „Zvezda“ un „Leņingrad“ un latvju padomju rakstniecības uzdevumi

Biedra V. Lāča referāts

Tikai gads ir pagājis, kopš aplūkojot otrā pasaules kara troksni un lielā padomju tauta, izcīnījusi vēl nekad agrāk vēsturē neredzētu uzvaru pār saviem un visas progresīvās cilvēces nāvēģākajiem ienaidniekiem — fašistisko Vāciju rietumos un japāņu imperialisma austrumos — guvusi atkal iespēju nodoties savas tautas saimniecības un kultūras atjaunošanas un tālākas izveidošanas mierīgajam darbam. Padomju Savienības tautai un tās varonīgajai Sarkanai Armijai aizvadītajā Lielā Tēvijas karā nācās izņemt uz saviem pleciem pašu galveno, pašu lielāko un izšķirošo daļu no milzu ciņas smaguma. Vienīgi pateicoties padomju tautas bezgalīgajai pašizcilībai, neizmērojamai varonībai un milzīgajam ekonomiskajam un militārajam spēkam, kas bija radīts pirmo triju Stalīna piegāžu laikā, mūsu zeme komunistiskās partijas un sava ģeniālā vadītāja biedra Stalīna vadībā nosargāja Oktobra revolūcijas vēsturiskos iekārojumus, izglāba no bojā ejas visas cilvēces kultūru un civilizāciju, sagrāva pasaules reakcijas un tumsonības spēkus un atdeva brīvību un neatkarību daudzajām Eiropas tautām, kuras bija paverdzinājis cilvēces ienaidnieks Hitleris ar sava asipainā kara pūļa palīdzību.

Padomju Savienības cīņa ar tumsonības spēkiem nebija viegla, tā prasīja milzīgus upurus, tāpēc nemaz nav aptverams Padomju Savienības tautas vēsturiskais nopelns cilvēces priekšā. To šodien saprot visi godīgie cilvēki uz zemeslodes, tāpēc visu zemju darbaļaudis un progresīvie cilvēki ar tādu pateicību un mīlestību raugās uz lielo socialisma zemi, tāpēc tik mīļš un katram tuvs ir padomju tautas vadītājs, lielā Stalīna vārds. Viņa vadībā mūsu zeme laikā veica pirmās trīs piegādes, pārvēršot Padomju Savienību no atpalikušas agrarās valsts par varenu industriālu lielvalsti ar spēcīgu socialistisku lauksaimniecību un vislabāko armiju pasaulē. Viņa vadībā padomju tauta nesatricināta un neiedragāta izgāja cauri visiem lielā kara smagajiem pārbaudījumiem un izcīnīja uzvaru. Šodien biedra Stalīna ģenijs atkal ved mūs tālāk — pretim jaunim un jaunim sasniegumiem saimnieciskajā un kultūras laukā, pretim jaunam uzplaukumam un jaunim, vēl plašākiem apbrīvojamiem visās mūsu dzīves un saimniecības nozarēs.

Nebeidzamā kustība uz priekšu, nepārtrauktais progress visās dzīves nozarēs — tāpat kā agrāk, arī šodien ir mūsu valsts, mūsu tautas un mūsu partijas galvenais likums, padomju lauju dzīves un darbības galvenais mērķis un galvenā jēga. Šis kustības, šā nemīlīgā progresa svarīgākā nozīme ir tā, ka tā noris mērķtiecīgi, saskaņā ar visiem socialistiskās sabiedrības un socialistiskās saimniecības attīstības likumiem, saskaņā ar lielo marksisma — leņinisma — stalīnisma mācību.

Kara laikā savu vēsturisko pārbaudījumu izturēja Padomju valsts iekārta, padomju tautu draudzība, strādnieku, zemnieku un inteliģences vienība. Mūsu socialistiskā valsts, mūsu tauta šo pārbaudījumu izturēja spēcīgi, pieliecinot visas pasaules priekšā savu stiprumu un viengabalainību. Rūgti vilšanās piedzīvoja visi tie, kas gaidīja, ka zem Hitlera kara mašīnas briesmīgajiem triecieniem sabruks mūsu valsts, vai radīsies plaša strādnieku un zemnieku, padomju tautu starpā. Mūsu valsts nesabruka, neviena vismazākā plaša neradās — padomju tautas izgāja no kara pārbaudījumiem vēl stiprāks, vēl vairāk saliedētais, nekā tās bija kara sākumā. Tāds iznākums, protams, sagādāja vilšanās un uztrauka visus tos, kas gaidīja pretējo — reakcionārus, ekspluatatorus un tumsonas dažādās zemēs. Vilšanās tāpēc, ka nepiepildījās viņu launās cilvēcei naidīgās cerības. Uztraukumu tāpēc, ka Padomju Savienības starptautiskais prestižs kara iznākumā ir ārkārtīgi pieaudzis visā pasaulē, tāpēc, ka Padomju Savienības draugu pulks tagad ir neizmērojami pieaudzis visās zemēs, un tāpēc, ka visi godīgie un progresīvie cilvēki visā pasaulē ir ar mums. Tas nedod mieru pasaules reakcijai, un tā līen vai no ādas laukā, lai pagrīzētu vēstures ratus atpakaļ.

Pēdējo sāvienu troksnis frontē vēl nebija aplūsis, kad mūsu partija un Padomju valdība jau sāka izstrādāt jaunu darba programmu visai padomju tautai miera laikā apstākļiem — ceturto Stalīna piegādes plānu.

Tagad šis ceturtais piegādes plāns ir visiem zināms, un visi padomju laudis ir iesaistījušies darbā tā veikšanai un izpildīšanai. Tas apstākļi, kas stāp kara beigām un jaunās piegādes sākumu nepalika vieta nekādai pauzei, lieku reizi liecina par vēsturiskās attīstības un nebeidzamās uz priekšu virzīšanās nepārtrauktību, par mūsu valsts sabiedriskās, saimnieciskās un kultūralās dzīves attīstības lielo mērķtiecību. Lielu un grandiozi uzdevumi ir ietverti ceturtais piegādes plāns. Vēl lielākus un grandiozākus uzdevumus padomju tautai stādījis biedrs Stalīns savā 8. februāra runā priekšvēlēšanu sabūcē Maskavā — to veik-

šanai būs vajadzīgas vairākas piegādes, Biedra Stalīna runa un ceturtais piegādes plāns skaidri un nepārprotami nosprauž visas padomju tautas tālāko attīstības ceļu un tāpat skaidri un nepārprotami nosaka katru padomju pilsoņa uzdevumus, pienākumus un darbības mērķi tuvākam un tālākam laikam. PSRS Augstākās Padomes pieņemtais Likums par PSRS saimniecības atjaunošanas un attīstības piegādes plānu 1946.—1950. gadiem paver mūsu zemes priekšā jaunās ražotāju spēku kāpināšana perspektīvas, šī plāna izpildīšana nodrošinās padomju tautas dzīves materiālo un kultūras līmeņa pacelšanos, Padomju valsts ekonomiskās un militārās varības pieaugumu. Jaunā piegādes plāna izpildīšana būs liels solis uz priekšu socialistiskās sabiedrības izveidošanas un pakāpeniskās pārejas no socialisma uz komunismu veikšanā.

Kā redzat — uzdevumi ir milzīgi un grandiozi. Tie ir tik lieli, ka tos var veikt tikai tad, ja visās darbā un dzīves nozarēs visi padomju laudis darīs to, kas vajadzīgs un kas viņu spēkos šo mērķu sasniegšanai. Mūsu dzīvei ir tik liels saturs, tā ietver sevi tik lielas vēsturiskās bagātības savas jēgas un mērķtiecības ziņā, ka katrs cilvēks un katrs sava darba darītājs, vienaiņa, kādā nozarē tas darbotos, var atrast savu vietu, kur pilnvērtīgi lietā līt savas spējas, savas zināšanas, savu talantu.

Boļševiku partijas un padomju tautas mērķis ir uzcelt pilnīgu komunismu mūsu zemē. Šis mērķis vēl nav sasniegts, bet tam jātiek piepildītam nākotnē. Līdzšinējo Stalīna piegāžu laikā Padomju Savienībā ir izveidota pirmšķirīga, liela mašīnu industrija un līdz ar to radīta socialisma materiālā bāze. Ir veikta lauksaimniecības pārkārtošana uz socialistiskiem pamatiem, ir likvidētas ekspluatatoru šķiras un pamatos izveidota socialistiskā sabiedrība. Socialisma uzvara ir paverusi mūsu zemei ceļu uz komunisma augstāko fazi. Jautājumam par komunisma uzcelšanu mūsu zemē ir pasaulvēsturiska nozīme. Cilvēces labākie pārstāvi jau gadu simteņiem sapņojuši par nākošo komunistisko sabiedrību. Maršks un Engels izveidoja komunisma zinātnisko teoriju. Leņins un Stalīns jaunus vēsturiskos apstākļus, cīņā par socialisma uzcelšanu mūsu zemē šo teoriju tālāk attīstīja un izlietoja praksē. Mūsu Padomju valsti, pirmo reizi cilvēces vēsturē zinātniskā komunisma idejas ir iemiesotas īstenībā. Padomju Savienībā pamatos jau sasniegta komunisma pirmā fāze — socialisms, un pāreja uz tā otru, augstāko fazi tagad ir mūsu sabiedrības, mūsu tautas un valsts praktiskais uzdevums.

Sā referāta nolūks nav analizēt socialisma un komunisma būtību un visas pārejas stadijas. Par šiem jautājumiem mums literatūras pētītie, un es varu tikai sīti ieteikt katram kultūras, mākslas un sabiedriskam darbiniekam veikt šiem jautājumiem vislielāko uzmanību, studēt tos, jo bez tā nevar būt skaidrības un principālītes mūsu darbā, bet bez skaidrības un principālītes šajos jautājumos mūsu darbs būs klūdains un mazvērtīgs. Ja šodien savā referātā tomēr pieskaros šim jautājumam, tad tikai tāpēc, lai skaidrāk un nepārprotākā kontūrēt mūsu rakstnieku, kultūras un mākslas darbinieku lielos uzdevumus tagadējā vēsturiskajā situācijā.

Lai veiktu pāreju no komunisma pirmās fāzes, kurā patērēja priekšmetu sadalīšana notiek pēc principa: „No katra — pēc viņa spējam, katram — pēc viņa darba”, uz otru, augstāko fazi, kur patērēja priekšmetu sadalīšana notiek pēc principa: „No katra — pēc viņa spējam, katram — pēc viņa vajadzībām”, ir jāveic liels, sarežģīts evolucionārs ceļš. Neieļaujoties sīkākai iztirzājumam, mums jāapstājas pie diviem galveniem un izšķirošiem priekšnoteikumiem, no kuru nodrošināšanas atkarīga pati pāreja un par kuriem ikvienam sabiedriskā, mākslas un kultūras darba darītājam jābūt skaidrībā, ja viņš negrib strādāt uz labu laimi un kā aklaists taustīties caur dzīvi. Šie divi visgalvenie priekšnoteikumi, bez kā nav iespējama pāreja no socialisma uz komunismu, ir: 1) visu patērēja priekšmetu pārpilnības radīšana un 2) kapitalisma atlieku pārvarēšana ekonomiskā un cilvēku apziņā, t. i., paša cilvēka psiholoģiskā un morālā pāraudzināšana.

Pirmo priekšnoteikumu — patērēja preču pārpilnības radīšanu — mēs nodrošināsim agrāk vai vēlāk, diendienā paplašinot un izveidojot mūsu padomju zemes ražošanas bāzi. Uz šo mērķi padomju tautu ved lielās saimnieciskās piegādes, mūsu valsts mērķtiecīgā, plānveidīgā saimniecība. Tas ir laika un tehnikas jautājums un pilnīgi pakļaujas matematiskiem aprēķiniem.

Otrais priekšnoteikums — paša cilvēka, komunistiskās sabiedrības locekļa, psiholoģiskā un morālā pāraudzināšana — jānodrošina līdztekus pirmajam, manuprāt — tam vajadzētu lietot priekšu pirmā uzdevuma veikšanai iespējamā distancē. Ko tad līdzēs visa materiālā bāze, patērēja preču pārpilnība, ja pats cilvēks nebūs izaudzis

laikā no vecās kapitalisma laiku psiholoģijas, ja viņš nebūs cienīgs dzīvot un darboties pilnīga komunisma apstākļos? Iedomāsimies tikai uz mirkli, ka tāds kapitalistiskās iekārtas netikums, plēģisuma un rupja egoisma pilns cilvēks pēkšņi nokļūtu pilnīga komunisma apstākļos un viņam būtu jāšķir jauna dzīve šajos jaunajos pārpilnības apstākļos — kā viņš izskatītos uz tāda fona? Viņš kompromitētu šo jauno dzīvi, ienesdams tajā netiros pagātnes sārnus un vecās dzīves paradumus.

Lūk, kāpēc lielās piegādes plānos, līdzās saimnieciskās izbūves un celtniecības programai, ir ietverta arī kultūras celtniecības programma; lūk, kāpēc mūsu partija, nosprauzdama Padomju valsts ekonomiskās attīstības celtniecības rūpējas un gādā arī par padomju sabiedrības audzināšanu, par jaunā padomju cilvēka kultūro, psiholoģisko un morālo izveidošanu, lai tas patiešām būtu komunistiskās sabiedrības cienīgs un pilnvērtīgs loceklis.

Kapitalisma laiku atliekas cilvēka apziņā izpaužas ne socialisticā atlieksmē pret darbu un sabiedrisko īpašumu, personīgo interešu pārsvarā pār sabiedriskām interesēm, tās izpaužas tieksmē dot valstij mazāk, bet vairāk ieraut priekš sevis u. t. t. Šis atliekas nepazudis pašā no sevis, pašplūsmes ceļā. Ar tām jācīnās, neatlaidīgi audzinot padomju laudis socialistiskā atlieksmē pret darbu un sabiedrisko īpašumu.

Lūk, kur rakstniekam, mākslas un kultūras darbiniekam šodien jāskatās savs galvenais uzdevums; lūk, kur jāmeklē kritērijs mūsu rakstnieka darba vērtējumam.

Rakstniekiem, kuru biedrs Stalīns nosaucis par dvēseļu inženieriem, ar saviem darbiem jāpalīdz jau šodien pāraudzināt cilvēku pilnīgam komunismam; jāpalīdz mūsdienu cilvēkam augt, attīrīties no kapitalistiskās pasaules sārnēm, tieksmēm un netikumiem; jāradā viņam ceļš uz lielo un skaisto komunistiskās sabiedrības cilvēku. Nav jemesla gaidīt, ka tas notiks pats no sevis, ka to citi padarīs mūsu vietā. Tas jāveic mums jau šodien. To prasa liels likums par virzīšanos uz priekšu. Šī virzīšanās uz priekšu pakāpeniskai pārejai no socialisma uz komunismu nekad nav tikusi pārtraukta; arī karš to nepārtrauca, bet tagad, kad karš ir beidzies, mūsu uzdevums — spert jaunu, noteiktu, lielu soli uz priekšu šajā virzienā. Rakstniecībā tam jāšķir atspoguļoties jau tagad idejiski un mākslinieciski augstvērtīgos darbos.

Nav jāaustā, ka Vissavienības Komunistiskās Partijas Centrālā Komiteja ir ķērusies pie kristalizēšanas darba tieši ideoloģijas frontē. Katram, kas būs lasījis VK(b)P Centrālās Komitejas propagandas un agitācijas pārvaldes laikraksta „Kultura i Zin” numurus un sekojis mūsu centrālajai preseī, būs skaidrs, cik dziļā, vispusīgā un visu aptverošā ir šis darbs, ko patlaban veic mūsu partija. Tā ir cīņa par attīrīšanos no sārnēm, no neskaidrības un bezideju tukšuma, tā ir cīņa par virzīšanos uz priekšu visās ideoloģiskā darba nozarēs.

Sā gada 14. augustā VK(b)P Centrālā Komiteja pieņēma lēmumu par Leņingradā iznākušo žurnālu „Zvezda” un „Leņingrad” darbību un atzina to pavismā neapmierinošu. Savā lēmumā VK(b)P CK konstatēja, ka „žurnāls „Zvezda” pēdējā laikā blakus ievērojamam un veiksmīgam padomju rakstnieku darbiem parādījušies daudzi bezideju un ideoloģiski kaltīgi darbi. Žurnāls „Zvezda” pielaidis rupju klūdu, sagādādamas literāru trībini rakstniekam Zoščenko, kura darbi ir sveši padomju literatūrai. Žurnāla „Zvezda” redakcijai zināms, ka Zoščenko jau sen specializējās tukšu, bezsatura un neizšķirošu darbu rakstīšanā, satrunējušas bezidejības, neizšķirošuma un apolitiskuma sludināšanā ar tādu aprēķinu, lai dezorganizētu mūsu jaunatni un saindētu tās apziņu. Pēdējais publicētais Zoščenko stāsts „Pērtiņa piedzīvojumi” („Zvezda” 5./6. nr. 1946. g.) ir neizšķirošs tenkojums par padomju sadzīvi un padomju laudim.

Tālāk VK(b)P CK konstatē, ka „žurnāla „Zvezda” lappušu nodošana tādu literatūras salašņu un padibenu rīcībā kā Zoščenko ir vēl nepieļaujamāka tādēļ, ka žurnāla „Zvezda” redakcijai labi pazīstama Zoščenko fizionomija un viņa necienīgā izturēšanās kara laikā. Toreiz Zoščenko, ne ar ko nepalīdzēdams padomju tautai cīņā pret vācu iebrucējiem, uzrakstīja tādu pretīgu darbu kā „Pirms saules iekta”, kura vērtējums, tāpat kā visas Zoščenko „literārās darbības” vērtējums, savā laikā dots žurnāla „Boļševik” slejās.

Žurnāls „Zvezda” tāpat visādā popularizē rakstnieces Achmatovas darbus, kuras literārā un sabiedriskā politiskā fizionomija jau kopš seniem laikiem pazīstama padomju sabiedrībai. Achmatova ir mūsu tautai svešas, tukšas un bezidejiskas poezijas tipiska pārstāve. Piesātinātas ar pesimisma un rezignācijas garu, viņas dzejas, izteikdamas vecās salonu poezijas gauri, kas sastingusi buržuāziski aristo-

kratiskā estētisma un dekadences pozīcijās — „mākslu mākslai” un negrib iet kopsoli ar savu tautu, kaitē mūsu jaunatnes audzināšanai un tās nav ciešamas padomju literatūrā.

Tālāk CK lēmums atzīmē, ka „sevišķi slikti darbojas žurnāls „Leņingrad”, kas pastāvīgi deva iespēju publicēt savās lappusēs Zoščenko pretīgos un apmelojošos rakstus, Achmatovas tukšās, apolitiskās dzejas. Tāpat kā žurnāla „Zvezda”, arī žurnāla „Leņingrad” redakcija pielaida rupjas klūdas, publicēdama virkni klūdainu darbu (Varšavaska un Rēsta „Gadijums virs Berlīnes”, Sloņimka „Pie barjera”). Hazina dzejās „Oņegina atgriešanās” literāras parodijas veidā apmeloja mūsu Leņingradā. Žurnāls „Leņingrad” ievieto lielāko tiesu bezsaturīgus un zemas kvalitātes literārus materiālus.

VK(b)P CK lēmums atsedz šo abu žurnālu pielaisto klūdu jēgu: „Žurnālu vadošie darbinieki un vispirms to redaktori b. b. Sajanovs un Licharevs aizmirsuši to leņinisma tezi, ka mūsu žurnāli, visvien, vai tie zinātniski, vai mākslas žurnāli, nevar būt apolitiski. Viņi aizmīra, ka žurnāli ir varens Padomju valsts līdzeklis padomju lauju un jo sevišķi jaunatnes audzināšanai un ka tādēļ tiem jāvadās ne tā, kas ir padomju iekārtas dzīvības pamats — no tās politikas. Padomju iekārta nevar ciest jaunatnes audzināšanu vienaldzībā pret padomju politiku, iedomājas nevēribas un bezidejiskuma garā.

Padomju literatūras, visprogresīvākās literatūras pasaulē, spēks ir tas, ka tā ir literatūra, kam nav un nevar būt citu interešu kā valsts intereses. Padomju literatūras uzdevums ir palīdzēt valstij pareizi audzināt jaunatni, atsaucies tās prasībām, izaudzināt jauno paauzdi mūndru, tādu, kas tie savai lietai, nebiestas šķēršļu, ir gatava pārvarēt kuru katru kavēkli.

Tādēļ katra bezidejības, apolitiskuma, principa „mākslu mākslai” sludināšana ir sveša padomju literatūrai, kaltīga Padomju valsts un tautas interesēm un tai nedrīkst būt vietas mūsu žurnālos.

Idejiskuma trūkums žurnālu „Zvezda” un „Leņingrad” vadošajiem darbiniekiem noveda arī pie tā, ka šie darbinieki pamatā savām attiecībām ar literatūru lika nevis padomju lauju pareizas audzināšanas intereses un ne arī literāru darbības politiskās virzīšanas intereses, bet gan personīgās intereses, draugu intereses. No nevēlēšanās samaitāt draudzīgas attiecības notrulināja kritika. No bailēm darīt pāri draugiem presē iekļuva acīm redzami nedēriji darbi. Tāda veida liberalismis, kura dēļ tautas un valsts intereses, mūsu jaunatnes pareizas audzināšanas intereses upurē draugu attiecībām un kura dēļ nosmacē kritiku, noved pie tā, ka rakstnieki pārstāj nepārtraukti papildināties, sāk zaudēt atbildības apziņu tautas, valsts un partijas priekšā, pārstāj virzīties uz priekšu.

VK(b)P CK nolēma:

1) Uzlikt par pienākumu žurnāla „Zvezda” redakcijai, Padomju rakstnieku savienības valdei un VK(b)P CK Propagandas un agitācijas pārvaldei darīt visu, lai noteikti likvidētu šai lēmumā norādītās žurnāla klūdas un trūkumus, izlabotu žurnāla līniju un nodrošinātu žurnālam augstu idejisko un māksliniecisko līmeni, nepieļaujot vairs žurnālā Zoščenko, Achmatovas un viņiem līdzīgu darbu publicēšanu.

2) Ievērojot to, ka divu literatūras un mākslas žurnālu izdošanai Leņingradā nav nepieciešamo apstākļu, izbeigt žurnāla „Leņingrad” izdošanu, koncentrējot visus Leņingradas literāros spēkus ap žurnālu „Zvezda”.

3) Lai nodibinātu vajadzīgo kārtību žurnāla „Zvezda” redakcijas darbā un nopietni uzlabotu žurnāla saturu, žurnāls jābūt galvenajam redaktoram un kopā ar viņu redakcijas koleģijai, Noteikt, ka galvenais redaktors pilnā mērā atbild par žurnāla idejiski politisko virzienu un tani iespiesto darbu kvalitāti.

4) Apstiprināt par žurnāla „Zvezda” galveno redaktoru b. A. M. Jegolinu, atstājot viņu arī par VK(b)P CK propagandas pārvaldes priekšnieka vietnieku.

Dažas dienas pēc šī lēmuma pieņemšanas Leņingradā notika partijas organizācijas aktīva un Leņingradas rakstnieku sapulces, kurās ar ziņojumu par Vissavienības Komunistiskās (boļševiku) Partijas Centrālās Komitejas lēmumu „Par žurnāliem „Zvezda” un „Leņingrad” uztājās VK(b)P Centrālās Komitejas sekretārs b. Zdanovs. Apspriedušas b. Zdanova ziņojumu, sapulces vienprātīgi atzina CK lēmumu par pareizu, pilnā mērā piekrita tam un pieņēma to vadībai un nenovirzīgai izpildīšanai.

Leņingradas partijas organizācijas aktīva sapulce savā rezolūcijā atzīmēja, ka lai gan Leņingradas rakstnieki radījuši veselu virkni labu, idejiski pilnvērtīgu darbu, viņu radosās darbības vispārīgais līmenis atpaliek no padomju literatūras pieaugušajiem uzdevumiem. Daudzi rakstnieki komunisti pazaudē-

juši atbildības un boļševistisku rūpju sajūtu par padomju literatūras augstajiem uzdevumiem. Daudzi no viņiem vilksies rakstnieku — neizšķirošu aprakstītāju un septmaņu astē. Padomju rakstnieku savienības Leņingradas nodaļā radušies apstākļi, kuros valsts un partijas intereses upurēja par labu personīgām interesēm, draudzīgām attiecībām; iestājies draugu būšanas un savstarpējas slavināšanas stāvoklis. Tālāk partijas aktīva sapulce atzina, ka VK(b)P CK lēmuma atsegte lielie trūkumi pilsētas partijas komitejas darbā attiecībā uz žurnāla „Zvezda” un „Leņingrad” vadīšanu pilnā mērā attiecināmi arī uz citu ideoloģiskā darba nozari — teātru, radio raidījumu un kino vadību.

Leņingradas rakstnieku sapulce savā rezolūcijā atzina VK(b)P CK lēmumu par milzīgas principiālas un programmas nozīmes dokumentu, kas nosaka padomju literatūras virzienu un attīstības ceļus. Uzskatīdami sevi par parādniekiem padomju tautas priekšā, Leņingradas rakstnieki apņēmās isā laikā likvidēt lielos trūkumus savā darbā, līekt pamatā savam radošajam darbam VK(b)P Centrālās Komitejas lēmumu — šo dziļo, politisko dokumentu, kas caur-austs partijas un biedra Stalīna rūpēm par padomju rakstniekiem un padomju literatūras izšķirīgu kāpinājumu. Sapulce prasīja no katra Leņingradas rakstnieka, lai tas atdotu visus savus spēkus idejiski pilnvērtīgu un mākslinieciski augstvērtīgu darbu radīšanai, kas atspoguļotu mūsu uzvaras lieliskumu, atjaunošanas un socialistiskās celtniecības patosu, padomju lauju varoņo darbu jaunā piegādes plāna izpildīšanā un pārsniegšanā. Rakstnieku darbos jāatrod cienīgs un spilgts atspoguļojums padomju cilvēka tēlam, ko izaudzinājis boļševiku partija, ko rūdījis Tēvijas kara uguns, kas atdod visus savus spēkus un talantus socialistiskās celtniecības lielajam darbam un kas spējīgs pārvarēt jebkuru šķēršļu.

Biedri! Es domāju, mēs visi būsim vienprātīgi, ka Vissavienības Komunistiskās boļševiku Partijas CK lēmums par žurnāliem „Zvezda” un „Leņingrad” ir pilnā mērā attiecināms uz mūsu Padomju Latvijas rakstniekiem, arī uz mūsu žurnāliem un atsevišķiem literāriem darbiem. Šis lēmums ir kā skaidrs spoguļis, kurš atspoguļo arī mūsu literatūras klūdas un trūkumus un parāda ceļu, pa kuru kopš šīs dienas jāiet latviešu padomju rakstniekiem un visiem mākslas un kultūras darbiniekiem. Tie paši trūkumi, tās pašas klūdas, kādas partijas Centrālā Komiteja konstatēja Leņingradas rakstnieku darbā, ir raksturīgi arī Padomju Latvijas rakstniecībai, varbūt tikai vēl lielākos apmēros, jo bez augšā minētajām klūdām un trūkumiem mums piemīt vēl daudz citu, ne mazāk kaltīgu un nosodāmu. Mums tagad jāpārskatā un jāanalizē viss mūsu darbs minētā partijas Centrālās Komitejas lēmuma gaismā un jāveik attiecīgas konsekvences, panākot noteiktu un izšķirīgu lūzumu un pagrīzienu savā darbā, jo bez tā nav nedz iespējama, nedz iedomājama latviešu padomju literatūras tālākā pastāvēšana.

Ūmums jāsaprot ikvienam, ka rakstniecība nav rakstnieku privāta lieta, kur katrs var darīt tā, kā viņam lenāk prātā. Tā ir visas sabiedrības, tautas un valsts lieta, jo rakstnieks ar saviem darbiem taču runā ar tautu un cenšas to ietekmēt, audzināt. Un ja nu reiz rakstniekam ir dāvāta tā lielā uzticība būt par savas tautas audzinātāju, tad tautai un partijai nevar būt vienlīga, kā rakstnieks savu pienākumu veic. Tāpēc mums ir tiesības prasīt, lai rakstnieks savos darbos tautas intereses stādītu augstāk par visām citām interesēm un lai viņš tautai garīgās maizes vietā nedotu surogātus, pelavas vai indi. Un ja nu reiz rakstnieks ir tautas audzinātājs, tad mums ir tiesības prasīt, lai viņš palīdz valstij pareizi audzināt jaunatni, lai viņš atsauce jaunatnes prasībām un palīdz izaudzināt jauno paaudzi možu, tādu, kas tie savai lietai, nebiestas šķēršļu un ir gatava pārvarēt kuru katru kavēkli. Pesimisms, nevarīga gaudošana un rakšanās pa savu tīri privāto izjūtu peļniem, dekadence un formalisms, „mākslu mākslai” principa kultivēšana un tāmīdzīga bezmērķīga, bezideju niekošanās nav rakstnieka privāta darīšana. Līdz ar rakstnieka augsto vārdu viņš ir saņēmis arī augstu pienākumu, un tauta viņu vērtē pēc tā, kā viņš savu pienākumu pilda.

Padomju Latvijas literatūra atrodas zināmā mērā grūtākā stāvoklī nekā pārējo, vecāko padomju tautu literatūra, jo padomju iekārta mūsu zemē nodibinājusi tikai sešus gadus atpakaļ. Pie mums vēl nav pabeigta padomju sabiedrības izveidošana, un daudz kas tāds, kas pārējām padomju tautām jau kļuvis par pašsaprotamu, sadzīvē iesakņojušos lietu, pie mums vēl tikai veidojas un top. Vienai daļai latvju rakstnieku kā smags attīstības traucēklis bija vairāk nekā trīs gadus ilgais vācu okupācijas laiks; okupācijas laikā ne tikvien kā traucēja to asnu tālāku augšanu, kas bija sadzīguši līdz karam — tas atspieda atpakaļ visas kultūras attīstību līdz primitīvam lī-

VAIRĀK BOLŠEVISTISKAS PAŠKRITIKAS

VK(b)P Centrālās Komitejas lēmums par Leningradā iznākušiem žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad», tāpat Padomju Latvijas rakstnieku, kultūras un mākslas darbinieku sanāksmē 31. augustā pieņemtā rezolūcija un biedra Viļa Lāča ziņojums par trūkumiem līdzšinējā darbā ir nopietns brīdinājums arī latviešu padomju mākslas un literatūras darbiniekiem.

Ikvienam apzinīgam kultūras darbiniekam jāatgādā, ka pēdējā laikā daudz no mums sāka piemirst savu padomju pilsoņa pienākumu. Piemirsām, ka padomju rakstnieks un mākslinieks darbinieks pirmām kārtām ir cīnītājs par komunismu, tautas politiskais audzinātājs.

Vairāk nekā gads pagājis, kopš beidzies bargais Tēvijas karš, kas prasīja tūkstošiem labāko padomju ļaužu dzīvību, kas atnesa neizmēriamu postu arī mūsu dzimtenei.

Šais bargais kara gados latviešu padomju rakstnieki un mākslinieki, īpaši tie, kas atradās strēlnieku pulkos un frontes aizmugurē, veica neatvērto darbu, iedvesmojot savu tautu cīņai un darba varonībai, kurinot naidu pret ienaidnieku. Šajā smago kauju laikā mūsu māksla un literatūra izveidoja savu īsto seju, nodibināja pamatus, uz kuriem tagad ceļam jauno socialistiskās kultūras celtni.

Karam beidzoties, mūsu priekšā atvērsies daudz plašāki un sarežģītāki uzdevumi. Mēs bijām gan uzvarējuši ienaidnieku militāri, bet atlikā turpināt cīņu ideoloģiskajā frontē, tai pašā laikā atjaunojot fašistu izpostīto tautas saimniecību un kultūras dzīvi. Ikvienam bija skaidrs, ka, novecot karavīra mēteli, nedrīkstam demobilizēties garīgi, ka mums jāturpina savs revolūcijas kaujinieka pienākums citos apstākļos. Nedrīkstējām nolīgties uz atdusu, kad darba laudis, nežēlojot spēkus, metās cīņā par pilnīgu socialistiska uzvaru mūsu zemē.

Daudzi no mums, rakstniekiem, to sāka piemirst. Līdzās radošai darba gribai un morāliski veselīgajai pamatīdēnī sāka parādīties slimīgas noskaņas, kaitīgs apolītisms, kas varēja atraut no aktualas dzīves. Dažs labs no mums sāka nodoties savu personīgo jūtu kultam, kailam estetismam, «mākslai mākslas dēļ».

Kur ir šo kļūdu, šo apolītisma tendencu cēlonis? Galvenais cēlonis ir tas, ka esam pāvīri apguvuši marksistiski leniniskos pasaules uzskatus, nebijām pietiekami ideoloģiski apbruņoti atstāt kaitīgās idealistiskās tendences, pareizi izprast konkrētos apstākļus.

Mēs dažkārt piemirsām arī to, ka padomju iekārtā rakstnieks nav šķirams no aktīva sabiedriskā darbinieka, no politika. Lūk, tāpēc mums nopietni jāapgūst svarīgais cīņas ierocis — marksistiski leniniskā teorija, dialektiskā materialisma pasaules uzskats. No kara pieredzes zinām, ka karavīrs, kas nav pietiekami apguvis savus ieročus, ir slikts cīnītājs. Pareizi saprast un zināt revolūcionārās cīņas taktiku miera apstākļos nepieciešami ikvienam kultūras darbiniekam.

Biedrs Stalins savā klasiskajā darbā «Leninisma jautājumi», nodalā «Stratēģija un taktika» atgādina Vladimira Iljiča Lenina vārdus, ka «nepietiek būt revolucionāram un socialistam piekritējam vai komunistam vispār, bet katrā momentā jāprot atrast to īpašo ķēdes posmu, pie kura jāķeras visiem spēkiem, lai noturētu visu ķēdi un sagatavotu drošu pāreju pie nākamā posma». Šis nopietnais norādījums iegaumējams ikvienam kultūras darbiniekam, it īpaši rakstniekiem. Arī literārā darbā, rakstot dzejoļus, lugas, stāstus, romanus, paturami vērā konkrētie apstākļi un uzdevumi cīņā par socialismu. Mūsu republika pašlaik pārdzīvo strauju socialistisko celtniecību, strauju pāreju no vecā uz jauno, kas prasa no visiem padomju darbiniekiem asu revolucionāro modrību, pareizu stāvokli un atsevišķu situāciju izpratni.

Pavisam vāji šis cīņas moments līdz šim izpaužies mūsu literatūrā. Tiesa, ir daži dzejoļi, īsaikstā stāsti, kuros aizkarta socialistiskās celtniecības tema. Bet tas darīts pārāk pavirši, vispārīgi un, diemžēl, reālā istēnībā ne katrreiz pareizi atspoguļota. Padomju Latvijas laukos notiek milzīgs pārvērtību process, kas pašos pamatos izmaina ražošanas sistēmu. Vecie lielsaimnieki ne labprāt atsakās no savām privilēģijām, no varas un noteicēja lomas pagasta dzīvē. Bet mēs rakstām stāstus,

kas idealizē kulaku, rūdām, kā tas mierīgi ieaug jaunus apstākļos. Bet šādi «mierīgi pāraudzēji» nav tipiski mūsu lauku šodienas sejai. Raksturīgākā parādība tur ir jaunais darba zemnieks, viņa cīņa par augstākām ražas normām, viņa ar bijušo lielsaimnieku kaitniecību un apzinātu pasīvo pretestību. Ir jāparādā bolševika tēls, viņa loma cīņā par socialistisko saimniecību, par buržuazisko attiecību atlieku likvidēšanu lauku dzīvē.

Ar pāris stāstiem, dažiem dzejoļiem, lugu nepietiek, lai attēlotu kaut mazu lielās virmojošās dzīves gleznas detaļu. Arī mūsu zeme stājusies pie lielā Staļina piecēģes plāna izpildes. Darbs, kas norit laukos un pilsētās, ik dienas izvirza izcilus laudis, kuri ar istu kaujiniecisku pašizliedzību un drosmi veic savu pienākumu.

Lūk, šī pašizliedzības un drosmes elpa jāūt arī mūsu daiļradē. Mēs aizbīdināmies, ka nevar īsā laikā uzrakstīt lielus sējumus, nevaram tik ātri apgūt nepieciešamo materiālu. Bet esam piemirsuši visai svarīgu nozari — māksliniecisko aprakstu. Kāpēc mēs nevaram rakstīt tādu pašus tēlojumus par darba varoņiem, kā to pratām darīt kara gados par latviešu gvardiem. Protams, apraksts neizstāstītu stāstu, novēli, romanu, bet savu svarīgo lomu tas izpildīs. Īpaši jaunajiem debutantiem literatūrā derētu sākt tieši ar aprakstiem. Realistisks apraksts viņus pieradinātu pareizi attēlot dzīvi un cilvēkus. Ka iesācēji to nedara, esam vainīgi pašī, vainīgas mūsu žurnālu un laikrakstu redakcijas, kas pārāk maz sistemātiski nodarbojas ar jaunu literatūras kadru audzināšanu.

Mums jāpārskatām savs darbs ne vien daiļradē, bet arī kritiķā. Liela daļa vainas par visām kļūdām piekrīt tieši literatūras vērtētājiem, kuri neprata saredzēt nemarksistiskās, idealistiskās tendences jaunākajā dzejā. Ja kritiķa būtu bijusi principāla, revolucionāri modra, pietiekami asa un bolševistiska, mūsu literatūrā būtu daudz mazāk brāka, nekā tā radies šodien. Laiks izbeigt vispārīgo pačalošanu. Jāpievēršas nopietnai marksistiskai kritikai. Vienmēr jāatceras Maksima Gorkija norādījums, ka, lai kritiķis gūtu tiesības uz lasītāja uzmanību un tiesības mācīt rakstnieku, viņam jābūt intelektuāli izglītotākam par to. Nepietiek ar labu gribu vien, — bez zināšanām, nopietnas bolševistiskas paškritikas, sava idejiskā līmeņa pacelšanas savu pienākumu neveiksim. E. Damburs

JAPANAS SAGRĀVE

1945. g. 2. septembrī Padomju Savienības radiostacijās visai pasaulei pavēstīja Generalisimusa Josifa Visarionoviča Staļina vārdus: ...«Galīgi saukta jūrās un uz sauszemes un no visām pusēm Apvienoto Nāciju bruņotā spēku ielenkta, Japana atzina sevi par uzvarētu un nolika ieročus»...

Padomju Valsts sensenais un viltīgais ienaidnieks bija samalts pišos. Samuraju zobenu, ko ar aklu, zvērisku naidu gadiem ilgi trina Japana imperialisti cīņai pret Padomju Savienību un visas pasaules miermīļajām zemēm, varonīgā Sarkanā Armija izsita no Japanas rokām un šoreiz — uz visiem laikiem. Tik bēdīgi beidzās Japānas imperialistu aventura, kuru nodoms bija iekarot Padomju Savienību.

Pēdējais tā saucamās «Romas, Berlīnes un Tokio ass» savērnieks bija nolikts uz ceļiem. Vīrs Port-Arturas uzvīdās Padomju Savienības karogs. Un Lielā okeana sardzē atkal stāv krievu matrozis. Sarkanā Armija atnesa brīvību daudzām tautām, kas smaka japaņu jūgā. Sarkanā Armija nomazgāja tumšo traipu, kas mūsu tautas apzinā gulās kā smaga atmiņa par krievu karapulku sakaušanu 1904. gada karā.

«Mūsu tauta cerēja un gaidīja,» — teica biedrs Staļins 1945. gada 2. septembra pavēlē, — «ka pienāks diena, kad Japana būs saukta un traips būs likvidēts. Četrdesmit gadu mēs, vecās paaudzes ļaudis, gaidījām šo dienu. Un, lūk, šī diena pienāca. Šodien Japana atzina sevi par uzvarētu un parakstīja bezierunas kapitulācijas aktu.»

Viena no ievērojamākajām filmām, kas rāda šo spožo Padomju valsts uzvaru, ir «Japānas sagrāve» — filma, ko ražojusi dokumentālo filmu centrālā studija 1945. g.

Filmas autori — Staļina premijas laureāti: A. Zarchi, N. Heifcis un rakstnieks E. Gabrilovičs. Izmantojot vecus dokumentālus krievu operatoru uzņēmumus pirms 40 gadiem, japaņu

kino hronikas kadrus un to bagātīgo materiālu, ko uzņēmuši Lielajā Tēvijas karā 33 operatori, iedami kopsoli ar uzbrūkošo Sarkanā Armiju, parādot tās grūto, bet uzvarām vainagoto gaitu, filmas autori radījuši dziļi savilpojošu un satricinošu filmu.

Filma attīstās pakāpeniski, ļaujot skatītājam pilnīgi saprast Japānas agresīvo nodomu un fašisma ideju nobriešanu, un kā visa tā rezultātu — liguma noslēgšanu ar Vāciju pret brīvību mīlošām tautām; ass — Roma, Berlīne un Tokio — radīšanu, Japānas iestāšanos otrajā pasaules karā, uzbrukumu Ķīnai, Mandžūrijai, kaujas pie Hasana ezera, pie Chalchin-Golas upes, uzbrukumu amerikāņu ostām, Padomju Savienības iestāšanos karā pret Japānu, Japānas saigrāvi un kapitulāciju. Filmas autori skatītājam vienkāršā un izteiksmīgā mākslas valodā stāsta par to, kā brieda un nobrieda Japānas imperialisma laupītāju bandas un ko tās darīja.

Japaņu karavīra ceļš uz vakariem — tas ir tūkstošiem tūkstošu cilvēku asaru, asinju; varmācību un slepkavību ceļš. Padomju tauta nebija aizmirsusi partizāna Sergeja Lazo nāvi, Lazo, ko japaņi sadedzināja lokomotīves krāsni; padomju tauta tāpat nebija aizmirsusi arī to, cik nežēlīgi japaņi 1918.—1923. gados izpostīja Tālos Austrumus, iebrukdami Padomju zemē. Un Japāna saņēma pelnīto sodu.

1945. g. 2. septembrī uz amerikāņu kuģa «Missuri» klāja Padomju un sabiedroto karaspēka pārstāvju klātbūtnē Japāna parakstīja savas bezierunas kapitulācijas aktu.

Beidzās lielais karš. Un... «tagad katrs no mums var teikt: mēs uzvarējām. No šī brīža mēs varam uzskatīt, ka mūsu Dzimtene ir izglābta no vācu iebrukuma draudiem vakaros un no jēpapu iebrukuma austrumos. Iestājies ilgi gaidītais miers visām pasaules tautām» (Staļins). V. Širokins

LPSR VALSTS CEĻOJOŠĀ TEATRA DARBĪBA

Latvijas PSR Valsts Ceļojošā teatra uzdevums dot izrādes tais mūsu republikas vietās, kur trūkst sava stacionāra teatra, lai tādā kārtā apmierinātu visattālāko republikas novadu darba ļaužu mākslas prasības. Ceļojošais teatrs par savu pienākumu uzskata sniegt iespējami augstā mākslas līmeni veiktus inscenējumus.

Aktieri un tehnicieki darbinieki zinā stāstīt daudz faktu par lielo sirsniņu un prieku, ar kādu periferijas darba ļaudis sagaida teatra māksliniekus un viņu priekšnesumus. Pēc izrādes nāk aicinājumi atbraukt vēl un vēl — šē ir patiesi pateicīga un labu mākslas gaumi apveltīta auditorija, ko nevajadzētu gluži piemirst arī mūsu lielajiem teatriem. Uz laukiem nav arī Rīgā nereti vērojama skatītāju trūkuma; piemēram, 1946. gada pirmajā pusē 100 Ceļojošā teatra izrāžu plānā paredzēto 22.460 biļešu vietā pārdotas 30.417 biļetes.

Līdz šim teatra repertuārs pārsvarā bijusi klasika. Sogad iestudēta Blauņa drama «Uguni», Tautas dzejnieka Raiņa «Pūt, vējini, un Ostrovska «Vēlā mīla», no jaunajām latviešu padomju autoru lugām — Brodeles «Talka». 1947. gada repertuāra plānā ietilpst četras padomju autoru lugas.

1946. gadā teatris dos vēl trīs jauninscenējumus. Pašlaik kolektīvs sagatavo Gorkija «Pēdējos» Nopelniem bagātā skatuves mākslinieka A. Amtmana-Briediņa režijā un J. Vasarlauka dekoratīvajā ietēpā. Veic priekšdarbus A. Grigūļa jaunās komedijas «Kā Garpēteros vēsturi taisīja» iestudējumam; bez tam vēl sagatavos vienu padomju bērnu lugu skolu Jaungada brīvdienas vajadzībām. Teatris apzinās lielos uzdevumus, kādus visai mūsu tautai uzliek Staļina ceturta piecēģe, un apņemas tos pildīt, sniedzot laikmetīgu repertuāru krietnā mākslinieciskā veidojumā.

Valts Grēviņš.
LPSR Valsts Ceļojošā teatra dramaturgs

UGĀLES KULTURAS NAMA DRAMATISKĀ KOPA

Ugāles dramatiskā kopa ir viena no aktīvākajām Ventspils apriņķī. Kopu vada nama direktors Emīls Alnis. Viņš pratis piesaistīt kopai talantīgus tēlotājus. Viņa vadībā iestudētie uzdevumi ir mākslinieciski augstvērtīgi.

Pašreiz kopa iestudējusi viencēlienu: V. Grēviņa — Interesants gadījums Ardenā — Meitene ar raksturu.

Kā labākie tēlotāji minami — Elīzabete Vēze, Olga Šēnina, Frīcis Priekulis un pats režisors Emīls Alnis.

Ugāles kultūras nama dramatiskā kopa sniedz izrādes ne tikai savā pagastā, bet arī kaimiņu pagastos un Ventspilī.

neizslēdz dabas apceri, īpaši cilvēka cīņu ar dabu un tās pakļaušanu sev. Literārā darbā taču var būt dzimtenes dabas notēlojumi, kas var stiprināt padomju patriotisma jūtas. Bet šī dabas apcere dažiem mūsu liriskiem, kā to jau redzējām, izvērtusies par sliktīgu, traucējošu parādību. Šī dabas pielūgšana jau kļuvusi par glēvu dievlīdzēju pieticību, kas savās dzejās sludina aizmirstānos un cilvēka niecību. Šai sakarā der atcerēties M. Gorkija vārdus, ko viņš saka par dabas pielūdzējiem: «Dzejas attiecības pret dabu visbiežāk un noteiktāk ir skanējusi — un skan — pazemība, gļaimi. Dabas slavīnāšana ir despotā slavīnāšana un ar savu toni gandrīz vienmēr atgādina lūgšnas» (Par literatūru, 88. lpp.).

Daži mūsu dzejnieki gan allaž izvēlas aktualas temas, piemēram, Pāvils Vilpils, bet, nespējams atrīvoties no formalisma, cieš neveiksmi. Raksturīgs ir viņa dzejoļis Mūsu saule. Milzīga dabas glezna par sauli — ir plaši izvērtā metafora, kas pilnīgi nomāc visu dzejoļi. Arī citi šai dzejoļi minētie atribūti ir lielāko tiesu tikai dabas parādības: rasas lāse, avots, bērza tāss, atvars u. t. t. Dzejnieks, pārmērīgi pielietodams dabas gleznu, pilnīgi izolējas no sabiedriskām parādībām. Ja mēs palūkojamies dzīvē, tad redzam, ka ik dienas noris lieli notikumi. Lieli varondarbi, ko veic mūsu tauta, bet dzejnieks, nespējams tos uzvert, būdamis sabiedriski neredzīgs, gremdējās novazātās, jau sen apnikušās dabas ainās. Šī pati kaite izmanāma dzejoli Jūras vējš u. c. Pāvils Vilpils plašākā darbā — poemā Rumbula bula, tveris okupācijas laika temu. Tomēr šī poema jāuzskata par neizdevušos. Piemēram, lai attēlotu, kā vācieši masveidīgi apšāva padomju laudis, autors sadzējojis šādus pantus:

Stāvi plok — šale ložu kārtas.
Kliedziens. Vaidis. Kož nāves kurts.
Kaut kur prieku galos sārto.
Putni celas, projām spurdo.

Nāk tad kārtā Silam.
Bedres mala. Rīts jau dzimst.
Nodun kārtā. Ložu svila.
Seja smiltis līkst.

Katrs vācu zvērību protokolisks apraksts ir daudz iespaidīgāks un izraisā vairāk pārdzīvojumus nekā šāda dzeļa. Poemas sīžets nav izstrādāts, tā ir negatava kā saturiski, tā arī formā. Dzejnieks nav iedzīlīnājis viēlā, trūcis vajadzīgās atbildības sajūtas. Rezultatā autors tikai sabojājis temu.

Arī Aleksandrs Čaks aizsācis lielu poēmu Kurpnieks Grozs, kurā attēloti okupācijas laika notikumi. Lai cik labi bijuši dzejnieka nodomi, tomēr šai darbā okupācijas varas pēdējās dienas atspoguļotas vāji. Mēs te lasām A. Čaka īpatnējos salīdzinājumus, izjūtam, cik

viņš virtuozī veido pantu, bet nejutām dzīves istēnību visā tās bāgumā. Okupācijas notikumi attēloti savādnieka skatījumā, ar vecu vecajiem čakiskajiem formas paņēmieniem, kāpēc nedod vajadzīgo izjūtu. Piemēram, cilvēkus, kas bēg no vācu kuģiem un kas tātd ir padomju cilvēki, Aleksandrs Čaks, aprakstot to nošaunu, attēlo negatīvos salīdzinājumus:

Ceturtais, kur slēgtas durvis,
Noripo kā pagrūts kurvis.

Citā vietā:

Lāsti, Asins, Ienāids, Lodes
Elpas nospiež tā kā kodes.

Skaidrs, ka, lietodams šādus izteiksmes līdzekļus, vācu zvērību upuru apzīmēšanai izvēlēdamies kurvjus un kodes — autors šo emociju nevis pastiprina, bet iznīcina. Paliek tikai divvalda dzejas rinda, kurā ar formas savdībām nonāvēta katra izjūta. Var jau būt, ka poēmas turpinājumā Čaks atbrīvosies no sastingušās formas rutīnas un kļūs atkal radošs dzejnieks, kādu to pazīstam viņa labākajos darbos. Nav saprotams, kas pamudinājis Aleksandru Čaku sacerēt tādus bezdabiskus darbus kā divaino dzejoļi Mīlas sakarneks. Simt deviņdesmit divs rindās dzejnieks pastāsta par saviem mīlas sakarneka uzdevumiem, ko viņš veicis jau tad, kad «divreiz» mācījies staigāt:

Visvairāk man cetrāpus tikās
Ložnāt ar apķērt skriet:
Pieri tad varēja tikai
Nodauzīt maziet.

Lūk, tādā stilā izturēts viss dzejoļums. Autors neskar tolaiku darba ļaužu grūto dzīvi, neparādā socialos apstākļus, te nieciskas nekādas sabiedriskas vēsmas. Toties bagātīgi tiek demonstrēta gleznu, atskanu un vispār formas veiklība. Daudz tuvāks Čaka īpatnējam stilam dzejoļums Rīgas slavīnāšana, bet arī te gribētos iebilst pret pārmērīgo, pārspīlēto lirismu:

Rīga, roze sārtā zelta,
Smilšu zieds, pāvs zili raibs,
Tu — no lašu ikrēm smelta,
Smaržīgs rudzu matēs kļāips.

Dzejoļi izmanāms neists, melīgs lirisms, jo «lašu ikris», «siržu piens un roku skūpstis» — lietas, ko gadsimtiem baudi ja buržuazija un vācu kungi — nīknākte latviešu tautas ienaidnieki. Šajā dzejoļi daudz krāsu, sajūsmas, neviltota prieka, bet gribējās sauklaust vairāk reālo izjūtu, ko diktē dzīves istēnība.

Vecākās paaudzes dzejnieks Atis Kenīnš nav pievērsies šīdienas tematīkai. Viņa lielākajā dzejoļumā — Kuršu

kāpu poemā, parādītas senās cīņu ainas pret vācu barbaru iebrucējiem. Autors ieslēdz miglainās, dekadentiskās gleznās, notikumi izplūst fantastiskos, pat mistiskos dzejoļumos.

Mirdza Bendrupe publicējusi virkni dzejoļu no cikla Padomju tautas saucavas. Arī viņa, līdzīgi A. Kenīnam, ierunājusies par kuršu temu un, jāsaka, tāpat neveiksmīgi. Apdzējodama Kuršu kāpu aini, viņa gribējusi simbolizēt varonīgos lietuviešus, ko nespēj salauzt vācu barbari. Tema tverta pilnīgi nepareizā plāksnē, vēsturiskā patiesība skatīta no sīkpilsnā pozīcijās. Autore gan sacer bezsaturīgus pantus par aini, bet lietuvju tautas cīņu pret vācu iebrucējiem tikpat kā noklusē. Arī pārējos šī cikla dzejoļos vērojama līdzīga parādība. Apdzējodama Karelju, autore vairāk turas pie konversācijas vārdnīcas vai ģeografijas grāmatas, nevis dzīves. Viņa gan runā par kareļu bērzu, Lenrotu — Kalevalas sacerētāju, ezeriem, dumbriem — taču vis tas ne mazākā mērā neraksturo Karelju kā padomju zemi, kur pastāv socialistiska sabiedrība.

Cik postoša dzejnieka attīstībai ir atraušāns no dzīves, to spilgti redzam jaunajā apdāvinātajā lirikē Cecilijā Dinerē. Mums visiem labā atmiņā viņas pirmie daudzsolšie dzejoļi, kuros pulsēja spēcīgas padomju cilvēka izjūtas. Be drīz vien viņa sāka ieslīgt pasīvas vērotājas lomā, gluži tāpat kā vecie dzejnieki, taisīti skaistus pantus, nerūpējoties par to saturu. Tā bija radies divainais dzejoļis Pie aizsalušā loga. Viņa vairs neredz varonīgu padomju cīnītājus, savas padomju zemes varoņību, bet gan apburtais princesītes.

Es maldos skaistuma varā,
Kas rūtis uzplaucis man.

Un kādā citā vietā:

Es daili alkaini dzeru,
Ko dāvā man aizsālis logs.

Sikburžuaziskā individualisma kaite, arvien pieņemdāmās, novel dzejnieci pie skumju un sāpju dievināšanas, kas spilgti izpaužas dzejoļi Es milu dzīvi. Atraudamies no dzīves istēnības, dzejnieks nonāk maldīgā estetisma, tīrās mākslas, apolītiskās mākslas apkampienos, un tad nav jābrīnās, ka viņš deģenerējas — sāk pieūgt ciešanas. Kapitalistiskās valstis šis ciešanu kults visai izplatīts, jo šāds sāpju dzejnieks attaisno ekspluatatoru necilvēcības, kā arī jebkuru citu socialās netaisnības radītu ciešanu veidu.

Vairāki mūsu dzejnieki pievērsušies sīkpilsnāiskai mīlas apdzējošanai. Tā ir pa lielākal daļai mīlas objekta mīlēt-pilsnāiska apjūsmošana, pilnīga mīlas temas norobežošana no sabiedriskā, šaura sabiedriski akla pieeja šai mū-

žīgi jaunajai temai. Pat Andrejs Baločis, kura lirika vienmēr bijusi politiski izturēta, pēdējā laikā dzejo:

Ir sievietes gaisma, ir sievietes zieds,
Ir sievietes maigums un dalle.

Arī Meinhard Rudzītis sacerējis līdzīgu dzejoļu, piem., Dziesmas kādai meitenei. Mūsu mīlas dzejnieki gandrīz ne ar ko neatšķiras no buržuaziskā laika mīlas dziesmiņkiem. Palastē kaut vai Cecilijas Dineres dzejoļi Es gribu vētra būt. Šis ar lielu vērienu iesāktais un plaši izvērtais dzejoļis nobeidzas šādi:

Es gribu vētra būt, kas pārskrien zemes
teļu,

Kas lēni upi bangās sakult prot;
Es gribu dziesma būt ar ugunīgu elpu
Un tavai sirdij trauksmes ilgas dot.

Gandrīz līdzīga uzbūve arī V. Brūnānes dzejoļim Atvijas karogi. Te tāpat visa sarežģītā vārdu spēle vajadzīga tikai tāpēc vien, lai beigās pavēstītu:

Dzirkstot kā dzintara rota,
dzīvības krāšņumam dota
mila. Tā uzplaukst kā zieds.

Salkana mīlas apjūsmošana par upuri kritīs arī Edgars Damburs:

Kad es, noguris no darba,
dienu rūpēm, cīņas skarbas,
salkstu miera, tvīkstus dusas,
alkstu novakara klusa, —
tavas rudās acu zīles
staro spēku, māca mīlēt...

(Rudās zīles)

Dzejnieks, kas daudzos darbos bijis spirts cīnītājs, piepeši sauc pēc miera, dusas, pēc klusa novakara u. t. t. Atkal vērojama tā pati atraušāns no šīdienas dzīves, iegrimšana sīkās intīmās jūtībās.

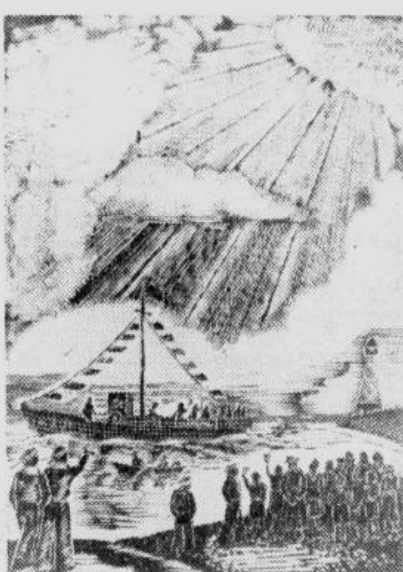
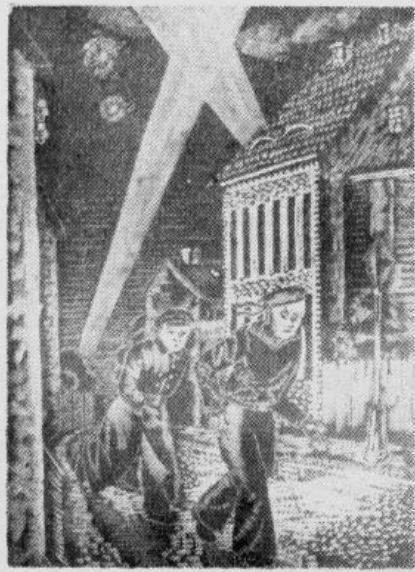
Kad mūsu periodikā parādās šie sliemīgie individualisma vai dekadentisma dzejoļi, tad tā vien liekas, ka šīdienas socialistiskā sabiedrībā iemaldījies svešs buržuaziskās iekārtas pestētoļājs, kas grib mūs iejūsmināt ar veclaicīgām, lētām salonu romāncēm.

Šādi pasaules skumju, sāpju, nelaimīgas mīlas un tamlīdzīgi individualistiski izjūtu dzejdarji ar savu socialo apstākļu sakropļoto psihi ir parasta parādība kapitalistiskās valstīs, bet socialistiskā sabiedrībā tie ir pilnīgi lieki un kaitīgi gauduļi.

VK(b)P Centrālās Komitejas lēmums par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» pašināja mūsu skatus, parādīja mums veselīgo paškritikas ceļu.

Pietiekšim nesaudzīgu karu sabiedriskajam aktīvam literāros darbos! Skatīsim dzīvi no drošas socialisma pozīcijas, nevis no pasīva vērotāja mīgas!

K. Buša kokgrebumi Ļ. Kasiņa grāmatai «Mani dārgie puisēni», kas drīzumā iznāks latviešu valodā VAPP Jaunatnes apgāda izdevumā.

Organizēsim kolektīvu mākslas iestāžu apmeklēšanu

Pēc fašistisko okupantu padzišanas Padomju Latvijā ar jaunu spēku atplaukusi kultūras dzīve. Savas durvis atvēruši teātri, muzeji, kino un citas mākslas iestādes, aug un attīstās tautas māksla, kas gadu no gada uzrāda arvien lielākus sasniegumus. Par to liecina arī augusta sākumā Rīgā notikušā mākslinieciskās pašdarbības republikaniskā skate.

Tomēr līdzšinējā mākslas iestāžu darbā joprojām vēl daudz nopietnu trūkumu. It sevišķi neapmierina mūsu teātru darbs. Neapmierina dažu teātru repertuārs, izrāžu kvalitāte, gandrīz visos teātros mazs apmeklētāju skaits.

Arodbiedrību organizāciju kultūras darbiniekiem daudz lielāka vēriba jāvēlta teātru kolektīvas apmeklēšanas organizēšanai. Arodbiedrību kultūras darbinieki nedrīkst aizmirst, ka padomju teātris ir cilvēku ideoloģiskās audzināšanas iestāde. Mēs neejam teātri jūsmot par salkanībām, meklēt neticamas situācijas un liekulīgu patosu. Mēs savā teātri gribam redzēt patiesu dzīves atspoguļojumu, meklējam tajā dzīves virzītājus spēkus, lielas cilvēciņas idejas. Teātri mēs gribam ieraudzīt to lielo, varonīgo cilvēku, kas šodien pašizliedzīgā darbā ceļ socialistisko valsti, cenšas panākt vēl lielāku mūsu dzimtenes varenību un uzplaukumu. Mūsu mākslas tēli ir nevēloti, tie ir patiesi, no dziļa pārdzīvojuma izauguši. Tāpēc, lūk, arī ir tik svarīgi, lai pēc iespējas lielāks skaits mūsu strādnieku un kalpotāju, mūsu inteligences apmeklētu teātri, jo, kaut arī Padomju Latvijas teātri tikai nesen uzsākuši socialistiskā realisma ceļu, tie nenoliedzami izveidojušies par lielu māksliniecisku un ideoloģisku audzinātāju spēku.

Lai tikai pieminam tādus uzvedumus kā «Vilki un avis», «Nemierīgais vecums» un «Vedekla» Dramas teātri, tāpat «Jegors Buličovs un citi» Dailies teātri. Daudzsoļoši ir arī nākamās sezonas jauniestudējumi, piem., «Kremļa kuranti» Dramas teātri.

Vecajās padomju republikās arodbiedrību organizācijās veiktušas lielu darbu, organizējot mākslas iestāžu kolektīvu apmeklēšanu.

Arī pie mums, Padomju Latvijā, dažu arodbiedrību Republikaniskās komitejas izpratušas šī jautājuma nozīmi un organizējušas mākslas iestāžu kolektīvu apmeklēšanu. Ādas un apavu rūpniecības strādnieku arodbiedrības RK, kurai pakļautas 20 darbvietas, organizējusi 71 kolektīvu teātru apmeklēšanu. Dzelzeļu transporta strādnieku arodbiedrības RK pēdējos mēnešos organizējusi teātru kolektīvu apmeklēšanu 14 reizes. Dzelzeļu strādnieki kolektīvi noskatījušies arī 2 operu izrādes — «Kņazs Igors» un «Jevgeņijs Oņegins». Pārtikas rūpniecības strādnieku arodbiedrības RK organizējusi 31 kolektīvu teātru apmeklēšanu, bet 6 reizes strādnieki apmeklējusi izrādes Operas un baleta teātri. Valsts darbinieku arodbiedrības RK savās darbvietās šādus apmeklējumus organizējusi 231 reizi.

Arodbiedrību Republikaniskās komitejas, organizējot bērnu rītnis, bieži kolektīvi apmeklē Jaunatnes un Leļļu teātrus. Gaļas trešts savu darbinieku bērniem un jaunatnei 3 reizes nopircis visu izrādi Jaunatnes teātri. Sistemātiskas Leļļu teātra apmeklēšanas organizējis ACP Centralais klubs.

Notiek arī kino un muzeju kolektīvu apmeklēšana. Vairāk nekā 70.000 strādnieku un kalpotāju jau noskatījušies lielisko filmu «Zvērests», kas parāda grūto un slavas pilno ceļu, ko nostāigājusi padomju tauta no pilsoņu kara līdz mūsu dienām. Filmā mēs redzam, kā padomju tauta izpilda pie Lēņina zārka doto Staļina zvērestu: mēs virsīgi izturējam fašistiskās Vācijas triecienu; Lēņina loļojums — padomju valsts — kļuva spējīgāka dzīvot, morāli stiprāka nekā jebkad.

Arodbiedrību organizāciju uzdevums — arī turpmāk organizēt šīs filmas kolektīvu apmeklēšanu, lai nebūtu neviena inteligenta, padomju iestāžu darbinieka un rūpniecības strādnieka, kas nebūtu noskatījis šo ievērojamo padomju kino mākslas sasniegumu.

Jāorganizē arī muzeju apmeklēšana. Patlaban Valsts Vēsturiskajā muzejā atklāta izstāde «Ceturtais piecgades plāns». Šo izstādi organizējuši Vēstures, Revolūcijas, Literatūras un Dabas muzeji, uzskatāmi parādīt tās plašās perspektīvas, kādas padomju tautām paver ceturta Staļina piecgade. Šī izstāde jāredz visiem mūsu darba ļaudīm, un vispirma kārtā, pašiem arodbiedrību kultūras darbiniekiem.

Lai sekmīgāk varētu organizēt kolektīvu mākslas iestāžu apmeklēšanu, jārod kontakts ar šīm mākslas iestādēm. Visvieglāk šī saistība panākama ar teātriem. Teātru uzdevums palīdzēt darbvietu mākslinieciskajai pašdarbībai, dot šiem kolektīviem nepieciešamo konsultāciju. Tā radīsies interese par teātri un tā darbiniekiem. Republikaniskajam Tautas mākslas namam kopīgi ar mākslas iestādēm jāorganizē mākslas darbinieku šefība par mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem.

Arodbiedrību organizācijām plašāk nekā līdz šim jāpopularizē mākslas iestādes. Lai to spētu, arodbiedrību kultūras darbiniekiem jābūt pilnīgi informētiem par mākslas iestāžu darbu. Tāpēc arī ACP 26. augustā organizēja teātru darbinieku tikšanos ar arodbiedrību kultūras aktīvu. Šai sanāksmē teātru darbinieki stāstīja par to, ko teātri uzvedīs jaunajā darba sezonā, lai arodbiedrību kultūras komisijas savās darbvietās varētu iepazīstināt strādājošos ar teātru darbu un nākamajiem nodomiem. Kultūras komisijām turpmāk jāorganizē šādas tikšanās ar teātru darbiniekiem tieši darbvietās, sarīkojot referātus par jaunuzvedumiem, atsevišķu aktieru uzstāšanās, sniedzot dažu jaunuzvedumu fragmentus. Tāpat nepieciešams ne tikai kolektīvi apmeklēt izrādes, bet pēc tam organizēt arī izrāžu iztirzāšanu. Par šiem jautājumiem jāraksta arī darbvietu sienas avīzēs.

Apsveicama arī lielāko darbvietu kultūras komisiju iniciatīva, kas apņēmusās organizēt izstādes par atsevišķiem uzvedumiem mūsu teātros.

17. septembrī ACP Centralajā strādnieku klubā notiks Valsts Dramas teātra aktieriem — Nopelniem bagātajiem māksliniekiem Olgai Lejaskalnei un Jānim Osim — vēltīts vakars. Šādas vakaru septembra mēnesī organizēs arī Poligrāfiskās rūpniecības, Būvstrādnieku un VEF klubi. Šādi vakari jāriko arī pārējiem arodbiedrību klubiem Rīgā un citās pilsētās.

Bez tam uz ACP kluba skatuves viesojušies arī teātri, piemēram, Dramas teātris ar «Ieradies inspektors», Jelgavas teātris ar «Bāka uz salas» izrādēm, daudzas izrādes devis Ceļojošais teātris. Šādas teātru viesizrādes jāpraktizē arī citiem arodbiedrību klubiem.

ACP prezidijs kategoriski prasa no visām arodbiedrību organizācijām, lai mākslas iestāžu kolektīvu apmeklēšanu izvērstu plašumā. Nevar pieļaut, ka, piemēram, daudzi tekstilrūpniecības uzņēmumi Rīgā nav organizējuši kolektīvu teātru, kino un citu mākslas iestāžu apmeklēšanu. Pilnīgi aizmirsušas savu teātri arī Liepājas pilsētas arodbiedrības, kas sevišķi sakāms par Liepājas Sarkanā Metalurga, Tosmares un citu darbvietu komitejām, kas nav organizējušas Liepājas Muzikāli dramatiskā teātra kolektīvu apmeklēšanu.

Arodbiedrību RK kultūras daļām, arodbiedrību kultūras komisijām un kultūras darba organizatoriem, tāpat arodbiedrību klubiem jādara viss, lai palielinātu interesi par mūsu mākslas iestāžu darbu un veicinātu teātru, muzeju, izstāžu un kino kolektīvu apmeklēšanu. Šis darbs cels strādājošo idejiski kulturālo līmeni un palīdzēs sekmīgi realizēt lielos uzdevumus, ko nosaka Staļina piecgade. J. Brodēlis

FILHARMONIJAS KURZĒMES NODAĻA KOMPROMITĒ MĀKSLU

Filharmonijas Kurzemes nodaļa (direktors Liepārs) darbības sākumā solīja lielus darbus un sasniegumus, popularizējot masās socialistisko kultūru un mākslu. Šie solījumi palika tikai tukši vārdi. Ar katru mēnesi nodaļas darbs kļūst nevērtīgāks un gausāks. Ne velti pagastu iedzīvotāji Filharmonijas «aktierus» pielīdzina gada tirgus komediantiem.

So Filharmonijas māksliniecisko pagrimumu sevišķi labi raksturo nesen Dundagā notikušais sarīkojums. Koncerta afišās bija rakstīts: «Jautrs koncerts. Piedalās ievērojami Filharmonijas solisti. Programā jautras dziesmas, viegla muzika un humors. Pēc koncerta liela balle. Spēlēs džeza».

Kad skatījām un klausījāmies ierādās «koncertā», tie ar izbrīnu redzēja, ka «mākslinieciskos priekšnesumus» izpildīja viņu sensenais paziņa — balliņu džeza kāda drēbniekmeistara Černova vadībā. «Ievērojamie solisti» pat vecākajās lauku taniņās nespēja radīt kaut iluzijas par to, ka viņi interpretē mākslu. Sarīkojums izvērtās par mākslas banalizāciju un, kā pats Liepārs izteicās, līdzekli «plāna izpildei».

Propagandē kora mākslu

Ventspils arodbiedrību centrālā kluba koris (diriģents b. Prūsis) pēc atgriešanās no republikaniskās skates, kur ieguva pirmo vietu, tagad rādīs jaunu darbu sparū. Koris ik nedēļas piedalās dažādos sarīkojumos un sanāksmēs, rādot savus sasniegumus un propagandējot kora mākslu.

Kori uzņemti daudzi jaumi dziedātāji. Uzsākta jaunu dziesmu iestudēšana. Nepieciešams tikai, lai koris savu repertuāru papildinātu ar laikmetīgām padomju dziesmām.

Jauns pūtēju orķestris

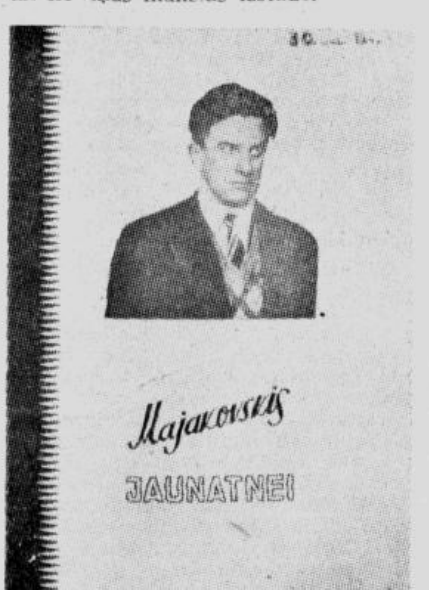
Dundagas pagasta pūtēju orķestra republikaniskajā pašdarbības skatē gūtie panākumi ierosinājuši arī pārējos Ventspils apriņķa pagastos aktivizēties šai muzikālās mākslas nozarē.

Jauns pūtēju orķestris noorganizēts Puzes pagastā b. Ciniņa vadībā. Orķestrantu lielākā daļa sastādās no vecākās paaudzes muziķiem.

Arī Popes pagastā b. Grinbergs, viens no labākajiem pūšamo instrumentu spēlētājiem apriņķī, sācis organizēt pūtēju orķestri, piesaistot tam vecos muziķus un iesācējus.

Kļūdas izlabojums

«Literatūra un Māksla» š. g. Nr. 33 pēdējā lappusē nepareizi iespiests reproducētā kokgrebuma autora vārds. Jābūt: S. Beķera (Kuldīga) kokgrebums «Darba laudis» tautas tēlotājas un liecīgās mākslas izstādē.

VAPP Jaunatnes apgāda izdevumā drīzumā iznāks jaunas grāmatas: V. Majakovska «Jaunatnei» — J. Plauža sakārtotumā; V. Lebedeva-Kumača «Komjaunieši-jūrniki» (K. Sūniņa vāks) un E. Birznicka-Upiņa «Vāverīte un citi stāsti» (M. Vitolīņa vāks).

Latvijas K(b)P CK un Latvijas PSR Ministru Padomē

Latvijas K(b)P CK un Latvijas PSR Ministru Padome dziļās sēras paziņoja š. g. 2. septembrī pēc ilgas un grūtas slimības miris vecs bolševiks, Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks Pauls, Georģa d. Dauge. Latvijas K(b)P CK Latvijas PSR Ministru Padome

PAULS DAUGE

1946. g. 2. septembrī pēc ilgas un grūtas slimības miris vecs bolševiks, pašizliedzīgais cīnītājs par darbaļaužu lietu, viens no Latvijas Komunistiskās bolševiku partijas nodibinātājiem, Nopelniem bagātais kultūras darbinieks profesors Pauls Dauge.

Biedra Dauges personā mēs zaudējam vienu no strādnieku šķiras revolucionārās cīņas veteranu, mūsu lielās Lēņina un Staļina partijas uzticamo delu, pašizliedzīgu cīnītāju par darbaļaužu lietu, ārkārtīgi smalkjūtīgu, kautrīgu, cilvēku vajadzībām atsaucīgu darbinieku.

Biedrs Dauge dzimis 1869. g. 22. augustā Jaunjelgavas apriņķa Saukas pagastā, tautskolotāja ģimenē. Pēc vidusskolas beigšanas viņš strādāja tajā pašā pagastā kā tautskolotājs no 1888. līdz 1893. gadam.

1893. gadā viņš aizbrauc uz ārzemēm, lai turpinātu izglītību un vienu gadu mācās Berlīnes zobārstniecības institūtā. Šeit viņš iepazīstas ar Vācijas Sociāldemokrātiskās partijas darbību, studē Marksa un Engelsa darbus un organizē revolucionārās marksistiskās literatūras sūtīšanu no ārzemēm uz Latviju un Krieviju. 1894. gadā b. Dauge atgriežas Krievijā, kādu laiku turpina izglītību Tērbatas universitatē, bet pēc tam 1897. gadā beidz I Maskavas zobārstniecības institutu, iegūst medicīnisko zinātņu profesora gradu un kļūst par zobārstniecības speciālistu.

Studiju laikā b. Dauge aktīvi piedalās studentu marksistisko pulciņu darbā Tērbatā un Maskavā un pats strādā literātu darbu, Sajos gados viņš vairākas reizes dažus mēnešus uzturas Latvijā, aktīvi piedalās strādnieku marksistisko pulciņu organizēšanā Rīgā, ir viens no pirmajiem propagandistiem sociāldemokrātiskajās grupās, kuras toreiz veidojās Latvijā.

No 1897. gada līdz 1917. gadam b. Dauge strādā Maskavā kā speciālists zobārstniecībā un tajā pašā laikā veic lielu literātu darbu, tulkodams krievu un latviešu valodā Engelsa un Dīcena darbus. Kopš 1903. gada pēc KSDSP II kongresa b. Dauge — Maskavas bolševiku organizācijas biedrs, aktīvs propagandists un līdztekus savai literārajai darbībai 1903.—1907. gadā strādā kā KSDSP Maskavas komitejas literārais lektoru grupas loceklis, aktīvi darbojas toreizējos laikrakstos «Borba», «Svetoč» un citos.

No 1907.—1910. gadam partijas organizāciju uzdevumā b. Dauge rada Maskavā legalu izdevniecību, kas izdod vairākus Engelsa un Dīcena filozofiskus un dažus citus darbus. Par šo izdevēja darbu viņu cara valdība nikni vajā, un viņam vairākkārt nākas iepazīties

ar cariskās Krievijas cietumu. Arī šajā laikā b. Dauge piedalās Latvijas revolucionārās sociāldemokrātijas darbībā, kļūst par Latviešu sociāldemokrātijas 2. un 3. kongresa dalībnieku. Pēc Oktobra Socialistiskās revolūcijas uzvaras un Padomju varas nodibināšanas neokupētājā Latvijā daļā b. Dauge 1917. g. decembrī ievēlē par Padomju Latvijas republikas izglītības tautas komisāru, bet kad 1918. gada sākumā vācieši okupē visu Latviju, viņš spiests atstāt dzimteni un atgriezties Maskavā.

Laikā no 1918. līdz 1929. gadam b. Dauge ir KPFSR Veselības Aizsardzības tautas komisariāta koleģijas loceklis, bet no 1928. līdz 1933. gadam strādā kā Maskavas Odontoloģiskā un Stomatoloģiskā institūta profesors. Biedrs Dauge veic lielu zinātnisku darbu darbaļaužu veselības aizsardzībā un medicīnas laukā. Viņš publicē vairākus zinātniski pētnieciskus darbus sociālās medicīnas nozarē, stomatoloģijā, zobārstniecībā u. t. t. Par šiem zinātniskajiem darbiem b. Dauge 1935. gadā piešķirts medicīnas zinātņu doktora grāds. Par pašizliedzīgu darbu un nopelniem medicīnas un veselības aizsardzības laukā KPFSR Veselības aizsardzības Tautas komisārs piešķir viņam Varoņa nosaukumu veselības aizsardzības frontē.

Lielā Tēvijas kara laikā b. Dauge, neraugoties uz savu dziļo vecumu, kā paties padomju patriots un bolševiks turpina strādāt zinātniskās pētniecības un literatūras darbu, strādā kā propagandists, vēltīdams visu savas nenogurdināmās enerģijas kvēli jaunatnes audzināšanai, iepatējot tai mīlestību un uzticību pret socialistisko Dzimteni. Pēc vācu okupantu padzišanas no Latvijas b. Dauge atgriežas Rīgā un strādā līdz pat sava mūža beigām kā vecākais zinātniskais līdzstrādnieks Latvijas K(b)P CK Partijas vēstures institūtā, ziedodams visus spēkus, zināšanas un pieredzi Padomju Latvijas socialistiskajai celtniecībai.

Dzimtene un valdība augstu novērtēja b. Dauges nopelnus. Latvijas PSR Augstākā Padome 1945. gadā piešķir viņam Nopelniem bagātā kultūras darbinieka nosaukumu.

Biedrs Dauge bija nelokāms bolševiks un lielisks darbinieks, ārkārtīgi rosīgs un darba spējīgs cilvēks, Vienkāršs un kautrs personīgā dzīvē, b. Dauge ar savu kristiskaidro un atklāto darbu vienmēr nodēvēja par pašizliedzības paraugu darbā. Partijas intereses viņam bija augstākas par visu. Nelokāmā bolševika, enerģiskā darbinieka, vienkāršā un atsaucīgā cilvēka, lieliskā biedra — Paula Dauges gaišais tēls mūžam dzīvos visu viņa draugu un darba biedru atmiņā.

J. Kalnbērziņš, V. Lācis, A. Kirchenšteins, V. Razanovs, I. Lebedevs, F. Titovs, A. Peļše, S. Zelenovs, E. Ameriks, K. Ozoliņš, K. Kauliņš, R. Peļše, J. Ostrovs, M. Kadeks, A. Deglavs, A. Upiņš, F. Rokpelnis, F. Deglavs, I. Polis, E. Karpovics, O. Strods, M. Buša, Ēķis, D. Stučka, O. Kovaļevska, I. Trinklers, O. Dābole, E. Ozoliņš, V. Miške, B. Kažoks un citi.

RAIŅA PIEMIŅAS DIENU SARĪKOJUMI

Latvijas Padomju rakstnieku savienība, Mākslas lietu pārvalde pie LPSR MP, LPSR Valsts rakstniecības muzejs un Latviešu Tautas dzejnieka J. Raiņa muzejs Raiņa piemiņas dienas atzīmēs ar šādiem sarīkojumiem:

- Trešdien, 1946. g. 11. septembrī: plkst. 12 — piemiņas plāksnes atklāšana Raiņa bulvarī Nr. 8; plkst. 12.30 — piemiņas plāksnes atklāšana Merķeļa ielā Nr. 12; plkst. 13 — LPSR Valsts Rakstniecības muzejā, Kr. Barona ielā Nr. 4, Raiņa dzīvei un darbiem vēltītās izstādes atklāšana;

plkst. 19 — Raiņa piemiņas vakars Latvijas Padomju rakstnieku savienībā, Kr. Barona ielā Nr. 12. Referēs K. Krauliņš.

Ceturtdien, 12. septembrī: plkst. 19.30 — Raiņa «Pūt, vējiņi» izrāde ar Fr. Rokpelņa ievadrunu LPSR Valsts Dailies teātri.

Piektdien, 13. septembrī: plkst. 17.30 — Raiņim vēltīts literāri mākslinieciskais vakars Valsts Rakstniecības muzejā, Kr. Barona ielā Nr. 4.

VAPP Jaunatnes apgāda izdevumā drīzumā iznāks jaunas grāmatas: V. Majakovska «Jaunatnei» — J. Plauža sakārtotumā; V. Lebedeva-Kumača «Komjaunieši-jūrniki» (K. Sūniņa vāks) un E. Birznicka-Upiņa «Vāverīte un citi stāsti» (M. Vitolīņa vāks).